

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ Ι

ΗΡΟΔΟΤΟΣ

Η κατάπνιξη της Ιωνικής Επανάστασης και η μάχη του Μαραθώνα: συγκριτική αποτίμηση πρωτογενών πηγών και σύγχρονης έρευνας.

ΒΙΒΛΪΟ Δ (ΜΕΛΠΟΜ'ΕΝΗ)

Η ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΤΟΥ ΔΑΡΕΪΟΥ ΣΤΗ ΣΚΥΘΙΑ (513 Π.Χ)

Αίτια σύμφωνα με τον Ηρόδοτο:

- εκδίκηση από Σκύθες εξαιτίας της επιδρομής των Σκυθών κατά της Μηδίας έναν αιώνα νωρίτερα (Ηροδ.)

[4.1.1] Μετά δὲ τὴν Βαβυλῶνος αἴρεσιν ἐγένετο ἐπὶ Σκύθας αὐτοῦ Δαρείου ἔλασις. ἀνθεύσης γὰρ τῆς Ἀσίης ἀνδράσι καὶ χρημάτων μεγάλων συνιόντων ἐπεθύμησε ὁ Δαρεῖος τείσασθαι Σκύθας, ὅτι ἐκεῖνοι πρότεροι ἐσβαλόντες ἐς τὴν Μηδικὴν καὶ νικήσαντες μάχῃ τοὺς ἀντιουμένους ὑπῆρξαν ἀδικίης (μτφ. ἀλωση της Βαβυλώνας ἀκολούθησε η ἐκστρατεία που ἔκανε ἐναντίον των Σκυθῶν ο Δαρεῖος, ο ἴδιος του. Γιατί, καθὼς ἡ Ἀσία ἔδινε καλὰς σοδεῖς ἀντρῶν καὶ συγκεντρωνόταν χρήμα πολὺ, ὁ Δαρεῖος ἐνίωσε τὴν ἐπιθυμία νὰ πάρει ἐκδίκηση ἀπὸ τοὺς Σκύθες, ἐπειδὴ ἐκεῖνοι, με τὸ νὰ κάνουν πρωτύτερα εἰσβολή στη Μηδίᾳ καὶ νὰ νικήσουν σὲ πόλεμο τὸ στρατὸ που βγήκε νὰ τοὺς ἀντισταθεῖ, ἔκαναν τὴν ἀρχὴ τῆς ἀδικίας)

- ἱμπεριαλιστικὴ πολιτικὴ Δαρείου Ἀ / προβολὴ ἰσχύος καὶ ὑποταγὴ ἐνὸς λαοῦ που ἀπειθεῖ.

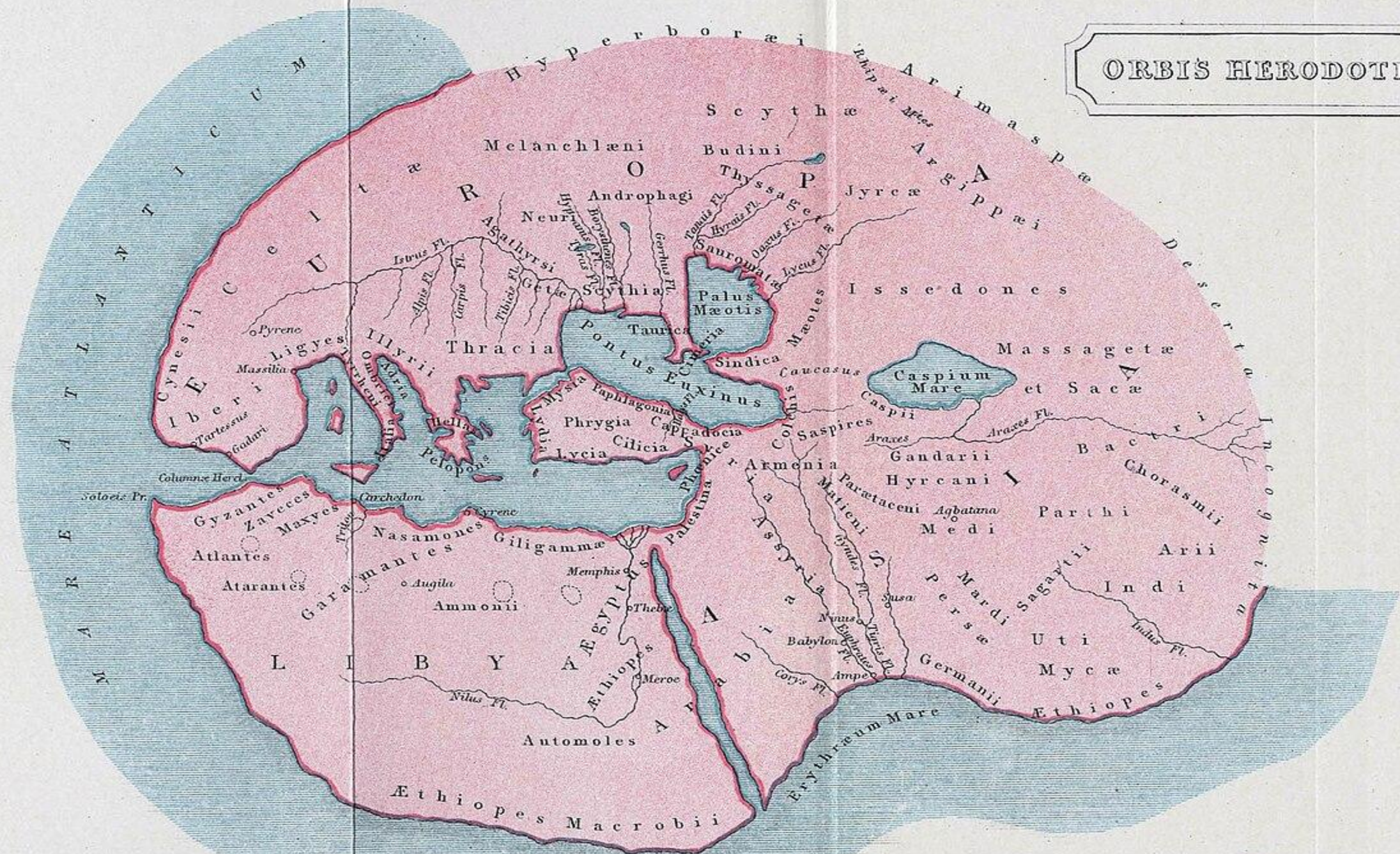
[4.118.4] μέγα δὲ ὑμῖν λόγων τῶνδε μαρτύριον ἐρέομεν· εἰ γὰρ ἐπ' ἡμέας μούνους ἐστρατηλάτεε ὁ Πέρσης τείσασθαι τῆς πρόσθε δουλοσύνης βουλόμενος, χρῆν αὐτὸν πάντων τῶν ἄλλων ἀπεχόμενον ἵεναι οὕτω ἐπὶ τὴν ἡμετέρην, καὶ ἂν ἐδήλου πᾶσι ὥς ἐπὶ Σκύθας ἐλαύνει καὶ οὐκ ἐπὶ τοὺς ἄλλους (Θα σὰς πούμε ἕνα μεγάλο ἐπιχείρημα γι' αὐτὰ που λέμε· δηλαδὴ, ἀν ὁ Πέρσης κινούσε γιὰ ἐκστρατεία μονάχα ἐναντίον μας, θέλοντας νὰ πάρει ἐκδίκηση γιὰ τὴν παλιά του ὑποδούλωση, ἔπρεπε νὰ βαδίσει ἐναντίον τῆς χώρας μας χωρὶς ν' ἀγγίξει κανέναν ἄλλο, κι ἔτσι θα ἔκανε σὲ ὅλους φανερό πως κάνει ἐκστρατεία ἐναντίον των Σκυθῶν, ὅχι κι ἐναντίον ἄλλων)

[4.118.5] νῦν δὲ ἐπείτε τάχιστα διέβη (ἐς) τήνδε τὴν ἥπειρον, τοὺς αἰεὶ ἐμποδῶν γινομένους ἡμεροῦται πάντας. τοὺς τε δὴ ἄλλους ἔχει ὑπ' ἐωυτῷ Θρήικας καὶ δὴ καὶ τοὺς ἡμῖν ἐόντας πλησιοχώρους Γέτας (Ἀντίθετα τώρα, μόλις διάβηκε στὴν ἡπειρὸ μας, ἀμέσως βάλθηκε νὰ ὑποτάξει τοὺς πάντες, κι ἔτσι ἔχει κιόλας στὴν ἐξουσία του καὶ τοὺς υπόλοιπους Θράκες, ἀλλὰ ἀκόμα καὶ τοὺς γείτονές μας, τοὺς Γέτες»)

ΘΕΩΡΙΕΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΣΤΗ ΣΚΥΘΙΑ

- ❖ χαρακτήρα εξερεύνησης
- ❖ εξασφάλιση βόρειων ασιατικών συνόρων Περσικής αυτοκρατορίας από επιδρομές μέσω της κατάκτησης των περιοχών της νότιας Ουκρανίας, της Ρωσίας, του Καυκάσου, ακόμα και της κεντρικής Ασίας.
- ❖ υποδούλωση Θράκης και καθιέρωση Ίστρου (σημ. Δούναβη) ως φυσικό σύνορο στη βόρεια Ευρώπη.
- ❖ επίδειξη ισχύος απέναντι στους Σκύθες και εκφοβισμός τους ώστε να μην προβούν σε πλαγιοκόπηση των Περσών στην περίπτωση που οι τελευταίοι αποφασίσουν να επιδράμουν στην Ελλάδα.
- ❖ εισροή νέων φόρων στην αυτοκρατορία μέσω της προσθήκης νέων επαρχιών.
- ❖ διάνοιξη νέων εμπορικών οδών και πρόσβαση σε πλουτοπαραγωγικές πηγές - ιδίως προς όφελος των Ιώνων υπηκόων του.
- ❖ πρόσβαση στα χρυσωρυχεία της χώρας των Αγάθурсων (σημ. Τρανσυλβανία)

ORBIS HERODOTI

ΒΙΒΛΪΟ Ε (ΤΕΡΨΙΧΏΡΗ)

Η ΙΩΝΙΚΉ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ (499 -494 Π.Χ)

Ηρόδοτος [1.142.3] γλῶσσαν δὲ οὐ τὴν αὐτὴν οὗτοι νενομίκασι, ἀλλὰ τρόπους τέσσερας παραγωγέων. Μίλητος μὲν αὐτέων πρώτη κεῖται πόλις πρὸς μεσαμβρίην, μετὰ δὲ Μυοῦς τε καὶ Πριήνη· αὗται μὲν ἐν τῇ Καρίῃ κατοίκηνται κατὰ ταῦτὰ διαλεγόμεναι σφίσι, αἶδε δὲ ἐν τῇ Λυδίῃ· Ἔφεσος, Κολοφών, Λέβεδος, Τέως, Κλαζομεναί, Φώκαια (μτφ. Δε χρησιμοποιοῦν ὅλοι οἱ Ἴωνες τὴν ἴδια γλῶσσα ἀλλὰ τέσσερα διαφορετικὰ ιδιώματα. Πρὸς νότο ἡ πρώτη πόλις στὴ σειρά εἶναι ἡ Μίλητος, ὕστερα ἐρχονται ἡ Μυοῦς καὶ ἡ Πριήνη· αὐτὲς βρίσκονται στὴν Καρία καὶ μιλοῦν τὸ ἴδιο ιδίωμα μεταξὺ τους. Οἱ πόλεις πάλι στὴ Λυδία εἶναι ἡ Ἔφεσος, ἡ Κολοφών, Λέβεδος, Τέως, Κλαζομεναί καὶ ἡ Φώκαια)

[...] ἔτι δὲ τρεῖς ὑπόλοιποι Ἰάδες πόλεις, τῶν αἱ δύο μὲν νήσους οἰκέαται, Σάμον τε καὶ Χίον, ἡ δὲ μία ἐν τῇ ἡπείρῳ ἴδρυται, Ἐρυθραί (Ὑπολείπονται ἄλλες τρεῖς ἰωνικὲς πόλεις, που οἱ δύο εἶναι χτισμένες σὲ νησιά, στὴ Σάμο καὶ στὴ Χίο, ἐνῶ ἡ τρίτη βρίσκεται στὴ στεριά, δηλαδὴ οἱ Ἐρυθραί).

[...] αἱ δὲ δωδέκα πόλεις αὗται τῷ τε οὐνόματι ἡγάλλοντο καὶ ἱρὸν ἰδρύσαντο ἐπὶ σφέων αὐτέων, τῷ οὔνομα ἔθεντο Πανιώνιον (Ἀλλὰ οἱ δωδέκα πόλεις που ἀναφέραμε καμάρωναν με τὸ ὄνομά τους καὶ ἐχτίσαν καὶ ἱερὸ (μόνον γι' αὐτοῦς), που τοῦ ἔδωσαν τὸ ὄνομα Πανιώνιον·)

Θουκυδίδης: [1.12.2] ἢ τε γὰρ ἀναχώρησις τῶν Ἑλλήνων ἐξ Ἰλίου χρονία γενομένη πολλὰ ἐνεόχμωσε, καὶ στάσεις ἐν ταῖς πόλεσιν ὥς ἐπὶ πολὺ ἐγίγνοντο, ἀφ' ὧν ἐκπίπτοντες τὰς πόλεις ἔκτιζον (Ἡ μακρόχρονη ἀπουσία τῶν Ἑλλήνων στὴν Τροία προκάλεσε πολλὲς ἀναταραχὲς καὶ σὲ πολλὲς πολιτείες ἐγίναν ἐπαναστάσεις που ἀνάγκασαν πολλοὺς νὰ φύγουν καὶ νὰ πάνε νὰ ἰδρῦσουν ἄλλες πολιτείες.)

[...] [1.12.4] μόλις τε ἐν πολλῷ χρόνῳ ἡσυχάσασα ἡ Ἑλλὰς βεβαίως καὶ οὐκέτι ἀνισταμένη ἀποικίας ἐξέπεμψε, καὶ Ἴωνας μὲν Ἀθηναῖοι καὶ νησιωτῶν τοὺς πολλοὺς ὥκισαν (Μόνο μετὰ ἀπὸ πολλὰ χρόνια ἡ Ελλάδα ἡσύχασε ὀριστικά, σταμάτησαν οἱ μετοικεσίες καὶ ἐτσι μπόρεσε νὰ ἰδρῦσει ἀποικίες. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐγκαταστάθηκαν στὶς ἰωνικὲς πολιτείες καὶ στὰ περισσότερα νησιά.)

Λυδοί → εξαπλώνονται αναγκάζοντας πόλεις τις Καρίας να τους ακολουθούν στις εκστρατείες. Την αυτονομία της διατηρεί η Μίλητος.

511/510 π.Χ → αναλαμβάνει τύραννος της Μιλήτου ο Αρισταγόρας, αντικαθιστώντας τον Θείο (και πεθερό του κατά πολλούς), Ιστιαίο. Το 500 δέχεται αντιπροσωπεία Ναξίων οι οποίοι τον πείθουν να τους βοηθήσει να ανακτήσουν την εξουσία στο νησί. Κατόπιν ζητά τη βοήθεια του τυράννου της Λυδίας, Αρταφέρνη, ο οποίος αφού εξασφαλίζει την έγκριση του Δαρείου δέχεται να τον συνδράμει:

[5.30.2] τῆς δὲ Μιλήτου ἐτύγχανε ἐπίτροπος ἔων Ἀρισταγόρης ὁ Μολπαγόρεω, γαμβρός τε ἔων καὶ ἀνεψιὸς Ἰστιαίου τοῦ Λυσαγόρεω, τὸν ὁ Δαρεῖος ἐν Σούσοισι κατεῖχε. ὁ γὰρ Ἰστιαῖος τύραννος ἦν Μιλήτου καὶ ἐτύγχανε τοῦτον τὸν χρόνον ἔων ἐν Σούσοισι, ὅτε οἱ Νάξιοι ἦλθον, ξεῖνοι πρὶν ἐόντες τῷ Ἰστιαίῳ (μτφ. Συνέβαινε τότε να είναι τοποτηρητής του τυράννου στη Μίλητο ο Αρισταγόρας, γιος του Μολπαγόρα, που ήταν γαμπρός κι εξάδερφος του Ιστιαίου, του γιου του Λυσαγόρα, εκείνου που ο Δαρείος κρατούσε στα Σούσα. Γιατί τύραννος της Μιλήτου ήταν ο Ιστιαίος και συνέβαινε αυτό τον καιρό, όταν ήρθαν οι Νάξιοι, που στο παρελθόν είχαν δεσμό από φιλοξενία με τον Ιστιαίο, αυτός να βρίσκεται στα Σούσα.)

[...]

[5.32.1] ὁ μὲν δὴ Ἀρισταγόρης ὥς ταῦτα ἤκουσε, περιχαρὴς ἔων ἀπήιε ἐς Μίλητον, ὁ δὲ Ἀρταφρένης, ὥς οἱ πέμψαντι ἐς Σοῦσα καὶ ὑπερθέντι τὰ ἐκ τοῦ Ἀρισταγόρεω λεγόμενα συνέπαινος καὶ αὐτὸς Δαρεῖος ἐγένετο, παρεσκευάσατο μὲν διηκοσίας τριήρεας, πολλὸν δὲ κάρτα ὄμιλον Περσέων τε καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων, στρατηγὸν δὲ τούτων ἀπέδεξε Μεγαβάτην ἄνδρα Πέρσῃν τῶν Ἀχαιμενιδέων, ἐωυτοῦ τε καὶ Δαρείου ἀνεψιὸν (μτφ. Λοιπὸν, ὅταν τ' ἄκουσε αὐτὰ ο Αρισταγόρας, καταχαρούμενος γύρισε στη Μίλητο· κι ο Αρταφρένης, καθὼς κι ο ἴδιος ο Δαρεῖος ἔδωσε τη συγκατάθεσή του, ὅταν ἔστειλε ἀγγελιοφόρο στα Σούσα και ζήτησε την ἐγκριση της πρότασής του, ἀμέσως ετοίμασε διακόσιες τριήρεις και πάρα πολύ μεγάλο στρατό ἀπὸ Πέρσες κι ἀπὸ τους διάφορους συμμάχους τους και διόρισε στρατηγὸ τους τον Μεγαβάτη, Πέρση ἀπ' τη γενιά των Αχαιμενιδῶν, ξάδερφο δικό του και του Δαρείου).

Η αποτυχία της πολιορκίας της Νάξου (499) και οι επόμενες ενέργειες του Αρισταγόρα: εξαιτίας της αδυναμίας αποπληρωμής του χρέους προς τον Αρταφέρνη και φοβούμενος ότι θα χάσει την τυραννία της Μιλήτου ο Αρισταγόρας παρακινεί τους κατοίκους να ξεγερθούν κατά του Πέρση βασιλιά, εγκαθιδρύοντας δημοκρατία.

[5.35.1] Ἀρισταγόρης δὲ οὐκ εἶχε τὴν ὑπόσχεσιν τῷ Ἀρταφρηνεΐ ἐκτελέσαι· ἅμα δὲ ἐπὶ ἐξέ μιν ἡ δαπάνη τῆς στρατιῆς ἀπαιτεομένη, ἄρρῳδέ τε τοῦ στρατοῦ πρήξαντος κακῶς καὶ Μεγαβᾶτη διαβεβλημένος, ἐδόκεε τε τὴν βασιληίην τῆς Μιλήτου ἀπαιρεθήσεσθαι. [5.35.2] ἄρρωδέων δὲ τούτων ἕκαστα ἐβουλεύετο ἀπόστασιν· συνέπιπτε γὰρ καὶ τὸν ἐστιγμένον τὴν κεφαλὴν ἀπῖχθαι ἐκ Σούσων παρὰ Ἰστιαίου, σημαίνοντα ἀπίστασθαι Ἀρισταγόρην ἀπὸ βασιλέος (μτφ. Ο Αρισταγόρας λοιπόν δεν είχε τρόπο να εκπληρώσει τις υποσχέσεις που έδωσε στον Αρταφέρνη· συνάμα τον πίεζαν τα έξοδα που απαιτούσε το εκστρατευτικό σώμα και τον έπιασε φόβος που η εκστρατεία απέτυχε και τον κατέτρεχε ο Μεγαβάτης· και το πήρε απόφαση πως θα χάσει τη βασιλική εξουσία της Μιλήτου.)

[...]

[5.36.2] οἱ μὲν δὴ ἄλλοι πάντες γνώμην κατὰ τῷ τὸ ἐξεφέροντο, κελεύοντες ἀπίστασθαι, Ἐκαταῖος δ' ὁ λογοποιὸς πρῶτα μὲν οὐκ ἔα πόλεμον βασιλεΐ τῷ Περσέων ἀναιρέεσθαι, καταλέγων τὰ τε ἔθνεα πάντα τῶν ἦρχε Δαρεῖος καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ (μτφ. Λοιπόν όλοι οι άλλοι διατύπωσαν την ίδια γνώμη, προτρέποντας σε επανάσταση, ο Εκαταίος ο λογογράφος όμως πρώτα πρώτα τους απέτρεπε ν' αναλάβουν πόλεμο εναντίον του βασιλιά των Περσών, αραδιάζοντας όλα τα έθνη που εξουσίαζε ο Δαρείος και τη δύναμη που είχε)

ΑΙΤΙΑ ΙΩΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

ΗΡΟΔΟΤΟΣ VS ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΡΕΥΝΑ

- ❖ Αίτια Ιωνικής επανάστασης σύμφωνα με τον Ηρόδοτο → ενέργειες Αρισταγόρα και Ιστιαίου.
- ❖ Αίτια Ιωνικής επανάστασης σύμφωνα με νεώτερη έρευνα → οικονομικοί, κοινωνικοί και πολιτικοί λόγοι:
 - β' μισό 6ου αι → στον εμπορικό τομέα οι Ιωνικές πόλεις χάνουν τη «μάχη» στο κομμάτι παραγωγής εξαγωγίμων προϊόντων στην Ανατολική Μεσόγειο από την Αθήνα και στη ναυτιλία και το διαμετακομιστικό εμπόριο από τους Φοίνικες → σε συνδυασμό με την υποχρεωτική καταβολή υψηλών φόρων και την παροχή στρατευμάτων για τις ανάγκες των περσικών εκστρατειών → οικονομική εξασθένιση
 - 525 π.Χ → ο Πέρσης βασιλιάς Καμβύσης Β' επικρατεί του Ψαμμήτιχου Γ' της Αιγύπτου και θέτει υπό την κυριαρχία του την Αίγυπτο → παρακμή εμπορικής δραστηριότητας Ιώνων στην περιοχή του Νείλου.
 - Η κατάληψη των Στενών του Ελλησπόντου κατά τη σκυθική εκστρατεία περιορίζει την εμπορική δραστηριότητα των Ιώνων στον Εύξεινο Πόντο
 - Η καταστροφή της Συβάρεως (510 π.Χ) από τον Κρότωνα, δέκα μόλις χρόνια πριν το ξέσπασμα της Ιωνικής επανάστασης → περιορίζεται η εμπορική δραστηριότητα των Ιώνων στη Δύση.
 - διακυβέρνηση τυράννων → δεν έχει λαϊκό έρεισμα, αλλά επιβάλλονται ως αρχή από τους Πέρσες → ο αγώνας για πολιτειακή αλλαγή τον οποίο διακηρύσσει ο Αρισταγόρας συνυφαινεται με την ευκαιρία αποτίναξης του περσικού ζυγού
 - Προσπάθεια του Ιστιαίου να απεμπλακεί από το καθεστώς «αιχμαλωσίας» του και την καταπίεση που βίωνε στα Σούσα

Προσπάθεια του Ιστιαίου να απεμπλακεί από το καθεστώς «αιχμαλωσίας» του και την καταπίεση που βίωνε στα Σούσα →

[5.106.4] ἀλλ' εἵπερ τι τοιοῦτον οἶον σὺ εἴρηκας πρήσσει ὁ ἐμὸς ἐπίτροπος, ἴσθι αὐτὸν ἐπ' ἐωυτοῦ βαλλόμενον πεπρηχέναι. ἀρχὴν δὲ ἔγωγε οὐδὲ ἐνδέκομαι τὸν λόγον, ὅκως τι Μιλήσιοι καὶ ὁ ἐμὸς ἐπίτροπος νεώτερον πρήσσουσι περὶ πρήγματα τὰ σά· εἰ δ' ἄρα τι τοιοῦτο ποιεῦσι καὶ σὺ τὸ ἐὸν ἀκήκοας, ὦ βασιλεῦ, μάθε οἶον πρήγμα ἐργάσαο ἐμὲ ἀπὸ θαλάσσης ἀνάσπαστον ποιήσας. [5.106.5] Ἴωνες γὰρ οἴκασι ἐμεῦ ἐξ ὀφθαλμῶν σφι γενομένου ποιῆσαι τῶν πάλαι ἡμέρον εἶχον· ἐμέο δ' ἂν ἐόντος ἐν Ἰωνίῃ οὐδεμία πόλις ὑπεκίνησε. νῦν ὦν ὡς τάχος ἄφες με πορευθῆναι ἐς Ἰωνίην, ἵνα τοι κείνᾳ τε πάντα καταρτίσω ἐς τῷτὸ καὶ τὸν Μιλήτου ἐπίτροπον τοῦτον τὸν ταῦτα μηχανησάμενον ἐγχειρίθετον παραδῶ. [5.106.6] ταῦτα δὲ κατὰ νόον τὸν σὸν ποιήσας θεοὺς ἐπόμενυμι τοὺς βασιληῖους μὴ μὲν πρότερον ἐκδύσεσθαι τὸν ἔχων κιθῶνα καταβήσομαι ἐς Ἰωνίην πρὶν ἂν τοι Σαρδῶ νῆσον τὴν μεγίστην δασμοφόρον ποιήσω (Ἀν ὅμως ο τοποτηρητής μου ἔκανε μια πράξη σαν κι αυτή που είπες εσύ, να ξέρεις ὅτι την ἐπραξε κάνοντας του κεφαλιού του. Ἀλλωστε ἐγὼ αποκλείω ἐντελῶς τὸν ισχυρισμὸ ὅτι οἱ Μιλήσιοι κι ο τοποτηρητής μου προκάλεσαν ἀναταραχὴ στο κράτος σου· στην περίπτωση ὅμως που ἔκαναν κάτι τέτοιο κι οἱ πληροφορίες σου εἶναι ἀληθινές, κατάλαβε, βασιλιά μου, πόσο ἀστοχη ἦταν ἡ ἐνέργειά σου να με ξεσηκώσεις ἄρον–ἄρον ἀπὸ τα παράλια και να με φέρεις ἐδῶ. [5.106.5] Γιατί μου φαίνεται πως οἱ Ἴωνες, ἀπὸ τὴν ὥρα που μ' ἔχασαν ἀπ' τα μάτια τους, ἔκαναν αὐτὸ που ἀπὸ παλιά ἐπιθυμοῦσαν· ἀν ὅμως ἡμῶνα ἐγὼ στην Ἰωνία, καμιά πόλη δε θα ἔκανε το παραμικρὸ κίνημα. Τώρα λοιπὸν δώσε μου το ἐλεύθερο να πᾶω στην Ἰωνία ὅσο πιο γρήγορα γίνεται, ὥστε και σ' ὅλη ἐκείνη τὴν περιοχὴ να ξαναφέρω τὴν προηγούμενη τάξη κι ἐτούτον τὸν τοποτηρητὴ μου στη Μίλητο που ἔκανε αὐτὴ τὴ σκευωρία δεμένο να τὸν παραδῶσω στα χέρια σου. [5.106.6] Κι ὅταν αὐτὰ τα ἐκτελέσω κατὰ τὸ θέλημά σου, παίρνω ὄρκο στους θεοὺς των βασιλιάδων μας να μὴ βγάλω ἀπὸ πάνω μου τὸ πουκάμισο που φορῶντας τὸ θα κατεβῶ στην Ἰωνία, προτοῦ τὴ Σαρδηνία, τὸ πιο μεγάλο νησί του κόσμου, τὴν κάνω να πληρώνει φόρο σε σένα».)

Είναι μεροληπτική εις βάρος των Ιώνων η ηροδότεια περιγραφή της Ιωνικής επανάστασης;

→ δίνει έμφαση σε προσωπικά κίνητρα αναφορικά με το ξέσπασμα της εξέγερσης

→ εστιάζει στη διχόνοια μεταξύ των Ιώνων και στην αδυναμία τους να διατηρήσουν ενότητα για την υλοποίηση του εγχειρήματος.

❑ Ο Ηρόδοτος τονίζει τη βίαιη φύση των Ιώνων ως απόρροια της ανάμειξής τους με βαρβαρικά φύλα.

[1.146.2] οἱ δὲ αὐτῶν ἀπὸ τοῦ πρυτανηίου τοῦ Ἀθηναίων ὀρμηθέντες καὶ νομίζοντες γενναιότατοι εἶναι Ἰώνων, οὗτοι δὲ οὐ γυναῖκας ἡγάγοντο ἐς τὴν ἀποικίην ἀλλὰ Καείρας ἔσχον, τῶν ἐφόνευσαν τοὺς γονέας (μτφ. Κι αυτοί ακόμη που ξεκίνησαν ἀπὸ το πρυτανεῖο των Αθηναίων, και γι' αὐτὸ πιστεύουν πως εἶναι οἱ πιο ευγενεῖς και καθαρόαιμοι Ἴωνες, κι αυτοί ακόμη δεν ἔφεραν στην ἀποικία μαζί τους γυναῖκες, ἀλλὰ παντρεύτηκαν γυναῖκες ἀπὸ τὴν Καρία, ἀφοῦ πρῶτα σκότωσαν τοὺς γονεῖς τους)

[1.146.1] ἐπεὶ ὥς τι μᾶλλον οὗτοι Ἴωνες εἰσι τῶν ἄλλων Ἰώνων ἢ κάλλιον τι γέγονασι, μωρίη πολλὴ λέγειν, τῶν Ἄβαντες μὲν ἐξ Εὐβοίης εἰσὶ οὐκ ἐλαχίστη μοῖρα, τοῖσι Ἰωνίης μέτα οὐδὲ τοῦ οὐνόματος οὐδέν, Μινύαι δὲ Ὀρχομένιοι σφι ἀναμεμείχεται καὶ Καδμεῖοι καὶ Δρύοπες καὶ Φωκῆες ἀποδάσμιοι καὶ Μολοσσοὶ καὶ Ἀρκάδες Πελασγοὶ καὶ Δωριεῖς Ἐπιδαύριοι, ἅλλα τε ἔθνεα πολλὰ ἀναμεμείχεται (μτφ.αυτός είναι ο λόγος που οι Ἴωνες της Μικρᾶς Ασίας σχημάτισαν δώδεκα πόλεις· γιατί η εξήγηση, πως είναι τάχα αυτοὶ περισσότερο Ἴωνες ἀπὸ τοὺς ἄλλους Ἴωνες ἢ ευγενέστερης καταγωγῆς, εἶναι μεγάλη ανοησία και να τη λέει κανείς: αφού ένα μεγάλο ποσοστό ἀνάμεσά τοὺς αποτελοῦν οι Ἄβαντες ἀπὸ την Εὐβοία, που με την Ἰωνία δεν τοὺς δένει οὔτε καν το ὄνομα, κι εἶναι ἀκόμη ἀνακατωμένοι μαζί τοὺς Μινύαι ἀπὸ τον Ὀρχομενὸ και Καδμεῖοι και Δρύοπες και μια ἀποσπασμένη ομάδα ἀπὸ Φωκίς, και Μολοσσοὶ και Πελασγοὶ ἀπὸ την Ἀρκαδία και Δωριεῖς ἀπὸ την Επίδαυρο· κι ἄλλες πολλές φυλές εἶναι ἀνακατωμένες μαζί τοὺς)

❑ Ο Ἡρόδοτος υπαινίσσεται τὴ δουλοπρέπεια τῶν Ἰώνων και τὴν υποταγὴ τοὺς σε ξένους βασιλεῖς → ἀποκρύπτουν τὸ ὄνομά τοὺς ὡς ἐνδειξὴ ντροπῆς.

1.147.1] βασιλέας δὲ ἐστήσαντο οἱ μὲν αὐτῶν Λυκίους ἀπὸ Γλαύκου τοῦ Ἱππολόχου γεγονότας, οἱ δὲ Καύκωνας Πυλίου ἀπὸ Κόδρου τοῦ Μελάνθου, οἱ δὲ καὶ συναμφοτέρους. ἅλλα γὰρ περιέχονται τοῦ οὐνόματος μᾶλλον τι τῶν ἄλλων Ἰώνων· ἔστωσαν δὴ καὶ οἱ καθαρῶς γεγονότες Ἴωνες (Κι ὅσο για βασιλιάδες, ἄλλοι ἀπὸ τοὺς Ἴωνες της Μικρᾶς Ασίας ἔκαναν βασιλιάδες Λύκιους που κατὰγονταν ἀπὸ τον Γλαῦκο, τὸ γιο τοῦ Ἱππόλοχου, ἄλλοι Καύκωνες ἀπὸ την Πύλο που κατὰγονταν ἀπὸ τον Κόδρο, τὸ γιο τοῦ Μελάνθου, κι ἄλλοι κι ἀπὸ τις δυο γενιές. Ἀλλὰ αφού κρατοῦν αυτοὶ τὸ ὄνομά τοὺς με περισσότερο φανατισμὸ ἀπὸ τοὺς ἄλλους Ἴωνες, ας πούμε ἔστω πως εἶναι οι πιο καθαρὸι Ἴωνες.)

1.143.3] οἱ μὲν νυν ἄλλοι Ἴωνες καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἔφυγον τὸ οὔνομα, οὐ βουλόμενοι Ἴωνες κεκληθῆναι, ἅλλα καὶ νῦν φαίνονται μοι οἱ πολλοὶ αὐτῶν ἐπαισχύνεσθαι τῷ οὐνόματι· αἱ δὲ δώδεκα πόλεις αὗται τῷ τε οὐνόματι ἡγάλλοντο καὶ ἱρὸν ἰδρύσαντο ἐπὶ σφέων αὐτέων, τῷ οὔνομα ἔθεντο Πανιώνιον (Οι ἄλλοι Ἴωνες και οι Αθηναῖοι ξέφυγαν ἀπ’ αὐτὸ τὸ ὄνομα, γιατί δεν ἠθέλανε να λέγονται Ἴωνες, αφού και σήμερα οι πιο πολλοὶ τοὺς αισθάνονται ντροπὴ για τὸ ὄνομά τοὺς. Ἀλλὰ οι δώδεκα πόλεις που ἀναφέραμε καμάρωναν με τὸ ὄνομά τοὺς και ἐχτίσαν και ἱερό (μόνον γι’ αὐτοὺς), που τοὺς ἔδωσαν τὸ ὄνομα Πανιώνιον·)

Ο Θεμιστοκλής, προσπαθώντας να προσαρτήσει τους Ίωνες πριν τη ναυμαχία του Αρτεμισίου, τους λέει ότι στρέφονται εναντίον των πατέρων τους → υπενθύμιση πως οι Περσικοί Πόλεμοι έχουν τις ρίζες τους στην Ιωνική επανάσταση.

[8.22.1] ἐντάμνων ἐν τοῖσι λίθοισι γράμματα, τὰ Ἴωνες ἐπελθόντες τῇ ὕστεραίῃ ἡμέρῃ ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον ἐπελέξαντο. τὰ δὲ γράμματα τὰδε ἔλεγε· Ἄνδρες Ἴωνες, οὐ ποιεέτε δίκαια ἐπὶ τοὺς πατέρας στρατευόμενοι καὶ τὴν Ἑλλάδα καταδουλούμενοι. (χάραξε στους βράχους επιγραφές που, όταν κατόπι, την επόμενη μέρα, ήρθαν οι Ίωνες στο Αρτεμίσιο, τις διάβασαν. Κι οι επιγραφές έλεγαν τα εξής: «Άνδρες Ίωνες, η πράξη σας δεν είναι δίκαιη, να εκστρατεύετε εναντίον των πατέρων σας και να ρίχνετε σε σκλαβιά την Ελλάδα.)

[4.142.1] καὶ τοῦτο μὲν, ὡς ἐόντας Ἴωνας ἐλευθέρους, κακίστους τε καὶ ἀνανδροτάτους κρίνουσι εἶναι ἀπάντων ἀνθρώπων, τοῦτο δέ, ὡς δούλων Ἴωνων τὸν λόγον ποιεύμενοι, ἀνδράποδα φιλοδέσποτά φασι εἶναι καὶ ἄδρηστα μάλιστα. ταῦτα μὲν δὴ Σκύθησι ἐς Ἴωνας ἀπέρριπται. (Και για τους Ίωνες έκαναν διπλή κρίση: αν τους κατατάξει κανείς στους ελεύθερους, είναι οι πιο δειλοί κι οι πιο άναντροι του κόσμου, κι αν τους κατατάξει στους δούλους, δε βρίσκονται στον κόσμο ανδράποδα που να φιλοῦν έτσι τα πόδια του αφέντη τους και πιο ανίκανα ν' αποδράσουν. Αυτά σέρνουν στους Ίωνες οι Σκύθες.)

Θουκυδίδης → Ο πρέσβης των Αθηναίων, Εύφημος, όταν μεταβαίνει στις Συρακούσες κατηγορεί τους Ίωνες για υποταγή στους Πέρσες και προδοσία εναντίον της μητρόπολης, Αθήνας.

[6.82.3] αὐτοὶ δὲ τῶν ὑπὸ βασιλεῖ πρότερον ὄντων ἡγεμόνες καταστάντες οἰκοῦμεν, νομίσαντες ἥκιστ' ἂν ὑπὸ Πελοποννησίοις οὕτως εἶναι, δύναμιν ἔχοντες ἢ ἀμυνούμεθα, καὶ ἐς τὸ ἀκριβὲς εἰπεῖν οὐδὲ ἀδίκως καταστρεψάμενοι τοὺς τε Ἴωνας καὶ νησιώτας, οὓς συγγενεῖς φασὶν ὄντας ἡμᾶς Συρακόσιοι δεδουλωσθαι. [6.82.4] ἦλθον γὰρ ἐπὶ τὴν μητρόπολιν ἐφ' ἡμᾶς μετὰ τοῦ Μήδου καὶ οὐκ ἐτόλμησαν ἀποστάντες τὰ οἰκεῖα φθεῖραι, ὥσπερ ἡμεῖς ἐκλιπόντες τὴν πόλιν, δουλείαν δὲ αὐτοὶ τε ἐβούλοντο καὶ ἡμῖν τὸ αὐτὸ ἐπενεγκεῖν. [6.83.1] ἀνθ' ὧν ἄξιοί τε ὄντες ἅμα ἄρχομεν, ὅτι τε ναυτικὸν πλεῖστόν τε καὶ προθυμίαν ἀπροφάσιστον παρεσχόμεθα ἐς τοὺς Ἕλληνας, καὶ διότι καὶ τῷ Μήδῳ ἐτοίμως τοῦτο δρῶντες οὔτοι ἡμᾶς ἐβλαπτον, ἅμα δὲ τῆς πρὸς Πελοποννησίους ἰσχύος ὀρεγόμενοι (Εμεῖς, τότε, γίναμε αρχηγοὶ των πρώην υπηκόων του Βασιλέως κι ἔχομε ἀπὸ τότε την αρχηγία αὐτήν, γιατί θεωρούμε ὅτι ἔπρεπε να ἔχομε αρκετὴ δύναμη για ν' ἀντισταθοῦμε στους Πελοποννησίους, ὥστε να διατρέχομε τον μικρότερο δυνατό κίνδυνο ἀπ' αὐτούς. Και, για να πούμε την ἀλήθεια, δεν διαπράξαμε παρανομία υποβάλλοντας στην ἐξουσία μας τους Ἴωνες και τους νησιώτες τους οποιούς οι Συρακούσιοι μας κατηγοροῦν ὅτι υποδουλώσαμε αν και εἶναι ομόφυλοί μας. [6.82.4] Ακολούθησαν τον Μήδο εναντίον μας, εναντίον της μητροπόλεώς του, και δεν είχαν το θάρρος να επαναστατήσουν, θυσιάζοντας τα υπάρχοντά τους σαν και μας που εγκαταλείψαμε την πολιτεία μας. Ἦθελαν να εἶναι δούλοι και να μας οδηγήσουν κι ἐμᾶς στην υποδούλωση.

[6.83.1] **»Επομένως ασκούμε την ηγεμονία μας γιατί είμαστε ἄξιοί της**, τόσο ἐπειδὴ προσφέραμε στους Ἕλληνες το μεγαλύτερο ναυτικὸ και τον πιο ἀπροφάσιστο ζήλο, ὅσο κι ἐπειδὴ ἐκείνοι, βοηθώντας πρόθυμα τον Μήδο, μας ἐβλαπταν πολὺ, τέλος ἐπειδὴ ἐπιθυμούσαμε να εἰμαστε ἰσχυροὶ ἀπέναντι των Πελοποννησίων)

Παραδοχὴ ηγεμονικῆς τάσης Αθήνας → θυμηθεῖτε Οιδίποδα τύραννο και σχολιασμό ὁρου «τυραννίς»

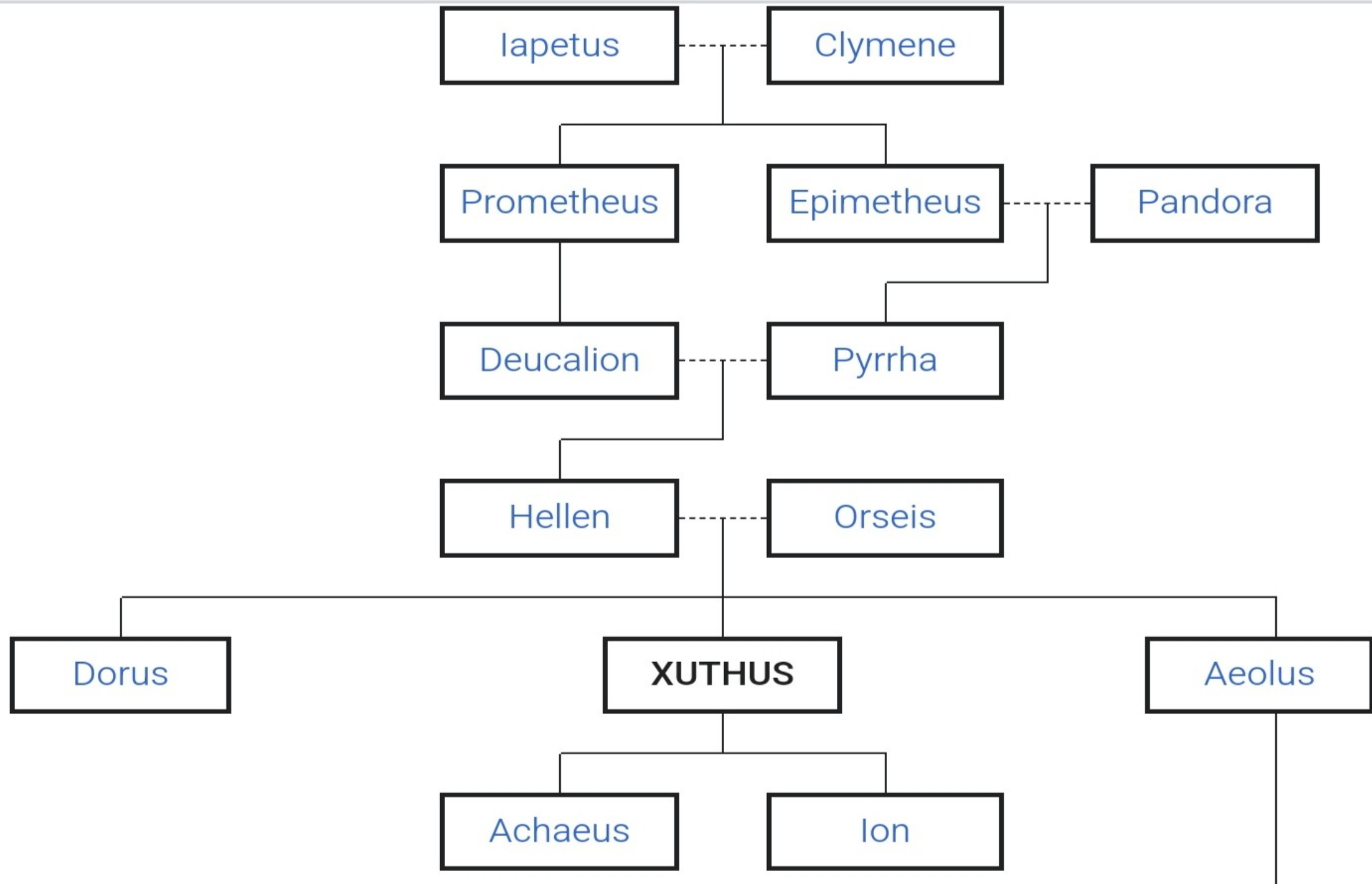

Αφού συγκέντρωσε όλους τους Έλληνες που συμμετείχαν στην πολιορκία της Νάξου, ο Αρισταγόρας συλλαμβάνει τους τυράννους και στέλνει τον καθένα στην πόλη του για να δικαστεί - αρκετοί από αυτούς εκτελούνται ενώ άλλοι εξορίζονται.

[5.37.1] οὕτω δὴ ἐκ τοῦ ἐμφανέος ὁ Ἀρισταγόρης ἀπεστήκεε, πᾶν ἐπὶ Δαρείῳ μηχανώμενος. [5.37.2] καὶ πρῶτα μὲν λόγῳ μετεῖς τὴν τυραννίδα ἰσονομίην ἐποίεε τῇ Μιλήτῳ, ὥς ἂν ἐκόντες αὐτῷ οἱ Μιλήσιοι συναπισταίητο, μετὰ δὲ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ Ἰωνίῃ τῷτο τοῦτο ἐποίεε, τοὺς μὲν ἐξελαύνων τῶν τυράννων, τοὺς δ' ἔλαβε τυράννους ἀπὸ τῶν νεῶν τῶν συμπλευσασέων ἐπὶ Νάξον, τούτους δὲ φίλα βουλόμενος ποιέεσθαι τῆσι πόλισι ἐξεδίδου, ἄλλον ἐς ἄλλην πόλιν παραδίδους, ὅθεν εἴη ἕκαστος. (κι ἔτσι ο Αρισταγόρας κήρυξε φανερά επανάσταση κι έβαλε σ' ενέργεια ὅ,τι περνούσε απ' το χέρι του για να κάνει κακό στον Δαρείο. [5.37.2] Και πρώτα πρώτα παραιτήθηκε, ἔτσι για τα μάτια, ἀπὸ το αξίωμα του τυράννου κι ἔδωσε σ' ὅλους τους Μιλησίους τα ἴδια πολιτικά δικαιώματα, ἔτσι ὥστε να επαναστατήσουν μαζί του οι Μιλήσιοι με τη θέλησή τους, κι ὕστερα ἔκανε το ἴδιο και στην υπόλοιπη Ἰωνία: ἀπὸ τους τυράννους ἄλλους τους εκθρόνιζε, ἐνῶ ἐκείνους που συνέλαβε απ' τα καράβια που πήραν μέρος στην εκστρατεία ἐναντίον της Νάξου, για να δείξει τις φιλικές του διαθέσεις στις πολιτείες τους, τους ἔστειλε να τους κρίνει ο λαός, παραδίνοντας τον καθένα τους σ' ἄλλη πόλη, σ' αὐτὴν ἀπὸ την ὁποία καταγόταν.)

Ο Αρισταγόρας μεταβαίνει στη Σπάρτη για να πείσει τον βασιλιά της Κλεομένη να συμμαχήσει με τους Ἰωνες, δίχως ωστόσο το εγχείρημα του να στεφθεί με επιτυχία.

5.49.2] ἀπικνεόμενος δὲ ἐς λόγους ὁ Ἀρισταγόρης ἔλεγε πρὸς αὐτὸν τὰδε· Κλεόμενες, σπουδὴν μὲν τὴν ἐμὴν μὴ θωμάσης τῆς ἐνθαῦτα ἀπίξιος· τὰ γὰρ κατήκοντά ἐστι τοιαῦτα· Ἰώνων παῖδας δούλους εἶναι ἀντ' ἐλευθέρων ὄνειδος καὶ ἄλγος μέγιστον μὲν αὐτοῖσι ἡμῖν, ἔτι δὲ τῶν λοιπῶν ὑμῖν, ὅσῳ προέστατε τῆς Ἑλλάδος. [5.49.3] νῦν ὦν πρὸς θεῶν τῶν Ἑλληνίων ρύσασθε Ἴωνα ἐκ δουλοσύνης, ἄνδρας ὁμαίμονας (Αρχίζοντας τη συνομιλία τοῦ ἔλεγε ο Αρισταγόρας τα εξής: «Κλεομένη, ο βιαστικός μου ερχομός μη σε παραξενέψει· γιατί νά ποιά είναι σήμερα η κατάσταση: να ζουν, ἀντὶ ἐλεύθεροι, δούλοι των Ἰώνων τα παιδιά, ντροπή και πόνος ο πιο μεγάλος και για μας τους ἰδίους, ἀλλὰ και για σας τους ἄλλους, στο μέτρο που εἴστε ηγέτες του ελληνικού κόσμου. [5.49.3] Τώρα λοιπόν, στ' ὄνομα των θεῶν των Ελλήνων, λυτρώστε ἀπὸ τη σκλαβιά τους Ἰωνες, που στις φλέβες τους κυλά το ἴδιο αἷμα με το δικό σας)

[...] [5.50.3] ὁ δὲ ὑπαρπάσας τὸν ἐπίλοιπον λόγον τὸν ὁ Ἀρισταγόρης ὄρμητο λέγειν περὶ τῆς ὁδοῦ, εἶπε· ὦ ξεῖνε Μιλήσιε, ἀπαλλάσσεο ἐκ Σπάρτης πρὸ δύντος ἡλίου· οὐδένα γὰρ λόγον εὐεπέα λέγεις Λακεδαιμονίοισι, ἐθέλων σφέας ἀπὸ θαλάσσης τριῶν μηνῶν ὁδὸν ἀγαγεῖν (Κι ὁ ἄλλος, κόβοντας στη μέση την περιγραφή που ο Αρισταγόρας είχε αρχίσει, του εἶπε: «Ξένε Μιλήσιε, να μη σε βρει ἡ δύση του ἡλίου στη Σπάρτη· γιατί τα λόγια που λες δε θ' ακουστούν ευχάριστα ἀπὸ τους Σπαρτιάτες, που θέλεις να τους βάλεις να πορευτοῦν δρόμο τριῶν μηνῶν ἀπὸ τη θάλασσα».)

Η συμβολή των Αθηναίων και των Ερετριέων στην Ιωνική επανάσταση σύμφωνα με τον Ηρόδοτο.

[5.97.2] εἰ Κλεομένεα μὲν τὸν Λακεδαιμόνιον μοῦνον οὐκ οἶός τε ἐγένετο διαβάλλειν, τρεῖς δὲ μυριάδας Ἀθηναίων ἐποίησε τοῦτο. [5.97.3] Ἀθηναῖοι μὲν δὴ ἀναπεισθέντες ἐψηφίσαντο εἴκοσι νέας ἀποστεῖλαι βοηθοὺς Ἴωσι, στρατηγὸν ἀποδέξαντες αὐτῶν εἶναι Μελάνθιον, ἄνδρα τῶν ἀστῶν ἐόντα τὰ πάντα δόκιμον. αὗται δὲ αἱ νέες ἀρχὴ κακῶν ἐγένοντο Ἑλλησὶ τε καὶ βαρβάροισι (αφού τον Κλεομένη το Λακεδαιμόνιο μόνο του δεν μπόρεσε να εξαπατήσει, ὁμως το κατάφερε αὐτό σε τριάντα χιλιάδες Αθηναίους. [5.97.3] Οἱ Αθηναῖοι λοιπὸν πείστηκαν στα λόγια του κι αποφάσισαν να στείλουν εἴκοσι καράβια βοήθεια στους Ἴωνες κι ανέδειξαν στρατηγὸ τους τον Μελάνθιο, ἕναν πολίτη που ἀπὸ κάθε ἀποψη τον εκτιμούσαν. Κι αὐτὰ τα καράβια στάθηκαν πρωταρχὴ των συμφορῶν και για τους Ἑλληνες και για τους βαρβάρους)

Η αλήθεια μέσα από τα μάτια του Πλουτάρχου και άλλων ιστορικών της εποχής.

Κεφ. 24. «Ἐν δὲ τοῖς ἐφεξῆς τὰ περὶ Σάρδεις διηγούμενος, ὡς ἐνῆν μάλιστα διέλυσε καὶ διελυμήνατο τὴν πρᾶξιν, ἃς μὲν Ἀθηναῖοι ναῦς ἐξέπεμψαν Ἰῶσι τιμωροὺς ἀποστᾶσι βασιλέως **ἀρχεκάκους** τολμῇ σας προσειπεῖν, ὅτι τοσαύτας πόλεις καὶ τηλικαύτας Ἑλληνίδας ἐλευθεροῦν ἐπεχείρησαν ἀπὸ τῶν βαρβάρων, Ἑρετριέων δὲ κομιδῇ μνησθεὶς ἐν παρέργῳ καὶ παρασιωπήσας μέγα κατόρθωμα καὶ αἰδοῖμον. ἤδη γὰρ ὡς τῶν περὶ τὴν Ἰωνίαν συγκεχυμένων καὶ στόλου βασιλικοῦ προσπλέοντος, ἀπαντήσαντες ἔξω Κυπρίους ἐν τῷ Παμφυλίῳ πελάγει κατεναυμάχησαν· εἴτ' ἀναστρέψαντες ὀπίσω καὶ τὰς ναῦς ἐν Ἐφέσῳ καταλιπόντες ἐπέθεντο Σάρδεσι καὶ Ἀρταφέρνην ἐπολιόρκουν εἰς τὴν ἀκρόπολιν καταφυγόντα, βουλόμενοι τὴν Μιλήτου λῦσαι πολιορκίαν· καὶ τοῦτο μὲν ἔπραξαν καὶ τοὺς πολεμίους ἀνέστησαν ἐκείθεν, ἐν φόβῳ θαυμαστῷ γενομένους· πλήθους δ' ἐπιχυθέντος αὐτοῖς ἀπεχώρησαν. ταῦτα δ' ἄλλοι τε καὶ Λυσανίας ὁ Μαλλώτης ἐν τοῖς περὶ Ἑρετρίας εἵρηκε· καὶ καλῶς εἶχεν, εἰ καὶ διὰ μηδὲν ἄλλο, τῇ γοῦν ἀλώσει καὶ φθορᾷ τῆς πόλεως ἐπειπεῖν τὸ ἀνδραγάθημα τοῦτο καὶ τὴν ἀριστείαν. ὁ δὲ καὶ κρατηθέντας αὐτοὺς ὑπὸ τῶν βαρβάρων φησὶν εἰς τὰς ναῦς καταδιωχθῆναι, μηδὲν τοιοῦτο τοῦ Λαμψακηνοῦ Χάρωνος ἱστοροῦντος, ἀλλὰ ταυτὶ γράφοντος κατὰ λέξιν· “Ἀθηναῖοι δ' εἴκοσι τριήρεσιν ἔπλευσαν ἐπικουρήσοντες τοῖς Ἰῶσι, καὶ εἰς Σάρδεις ἐστρατεύσαντο καὶ εἶλον τὰ περὶ Σάρδεις ἅπαντα χωρὶς τοῦ τείχους τοῦ βασιλίου· ταῦτα δὲ ποιήσαντες ἐπαναχωροῦσιν εἰς Μίλητον”».

«Ἐπειτα, διηγούμενος τα γεγονότα σχετικά με τις Σάρδεις, κάνει ὅ,τι μπορεί για να καταστρέψει και να αφανίσει την πράξη. Τόλμησε να πει ὅτι τα πλοῖα που ἔστειλαν οἱ Ἀθηναῖοι για να βοηθήσουν τους Ἰωνες που ἀποστάτησαν ἀπὸ τον βασιλέα ἦταν ἡ ἀρχὴ του κακοῦ, διότι ἐπεχείρησαν να ἐλευθερώσουν τόσες πολλές και τόσο μεγάλες ἐλληνικὲς πόλεις ἀπὸ τους βαρβάρους, ἐνῶ μνημονεύει τυχαία τους Ἑρετριεῖς και ἀποσιωπᾷ το μεγάλο και φημισμένο κατόρθωμά τους. Ὅταν, δηλαδή, τα πράγματα στην Ἰωνία ἦταν συγκεχυμένα και ὁ στόλος του βασιλέως πλησίαζε, βγήκαν προς συνάντησή του και νίκησαν σε ναυμαχία τους Κυπρίους στο Παμφυλιακὸ πέλαγος. Ἐπειτα, ἐπιστρέφοντας πίσω, ἀφησαν τα πλοῖα τους στην Ἐφεσο, ἐπιτέθηκαν στις Σάρδεις και πολιορκοῦσαν τον Ἀρταφέρνη στην ἀκρόπολη, ὅπου εἶχε καταφύγει, θέλοντας να λύσουν τὴν πολιορκία τῆς Μιλήτου. Και τὸ κατόρθωσαν αὐτὸ καθὼς ἀνάγκασαν τους ἐχθροὺς να ἀποχωρήσουν ἀπὸ τὴ Μίλητο προκαλώντας τους μεγάλο φόβο· ὅταν, ὁμως, τους ἐπιτέθηκε πολυἀριθμὸς στρατός, υποχώρησαν. Τα γεγονότα αὐτὰ τα διηγῆθηκαν και ἄλλοι συγγραφεῖς, ἀνάμεσά τους και ὁ Λυσανίας ὁ Μαλλώτης στις Ἱστορίες του για τὴν Ἑρέτρια. Θα ἦταν σωστό, ἀν ὄχι για κάποιο ἄλλο λόγο, τουλάχιστον για τὴν ἀλωση και τὴν καταστροφὴ τῆς πόλεως να ἀφηγηθεῖ τὸ ἀνδραγάθημα και τὸ κατόρθωμα αὐτό. Ὁ Ἡρόδοτος, ὁμως, ἰσχυρίζεται πως ἐκεῖνοι ἠττήθηκαν ἀπὸ τους βαρβάρους και καταδιώχθηκαν στα πλοῖα τους, ἐνῶ ὁ Χάρων ὁ Λαμψακηνὸς δεν ἀναφέρει κάτι τέτοιο, ἀλλὰ γράφει ἐπὶ λέξει τα ἐξῆς: “οἱ Ἀθηναῖοι ἐπλευσαν με εἴκοσι πλοῖα για να βοηθήσουν τους Ἰωνες, ἐκστράτευσαν στις Σάρδεις και κυρίευσαν ὅλη τὴν περιοχὴ των Σάρδεων ἐκτὸς τοῦ βασιλικοῦ τείχους· μετὰ ἀπὸ αὐτὰ ἐπέστρεψαν στη Μίλητον».

ἌΡΧῃ ΚΑΚῶΝ

Macan R. W. → ο Ηρόδοτος με τη φράση *ἀρχὴ κακῶν* προσδίδει στην αφήγηση έναν πιο δραματικό τόνο.

Πλούταρχος → απορεί με τη χρήση της φράσης εκ μέρους του Ηροδότου, καθώς παρουσιάζεται ως *ἀρχὴ κακῶν* η αποστολή βοήθειας από την Αθήνα προς τους Ἴωνες, μια ενέργεια με καλή προαίρεση, όχι κακή.

Bowen, *“Plutarch: The Malice of Herodotus”* → η *ἀρχὴ κακῶν* δεν σχετίζεται με την αποτυχία της Ιωνικής επανάστασης. Η αρωγή της Αθήνας και της Ερέτριας σχετίζεται αποκλειστικά με την επικείμενη εισβολή των Περσών στον Ελλαδικό χώρο. Ειδάλλως, ο Ηρόδοτος θα συνέδεε την *ἀρχὴ κακῶν* με το ξέσπασμα της Ιωνικής επανάστασης.

ἀρχὴ κακῶν → κατά τον Ηρόδοτο η ενέργεια της Αθήνας και της Ερέτριας σηματοδοτεί την έναρξη της Περσικής εισβολής στην Ελλάδα.

Πλούταρχος → η μάχη των Ερετριέων με τους Κυπρίους συνέβη πριν την ελληνική εισβολή στις Σάρδεις.

Ηρόδοτος → η πρώτη ναυμαχία στην οποία αναφέρεται ο ιστορικός είναι αυτή που διεξήχθη στις Κλείδες της Κύπρου, μετά τη μάχη στις Σάρδεις (5.108.3). Εδώ οι Ίωνες επικρατούν των Φοινίκων (5.112.1). Οι Αθηναίοι εν τω μεταξύ είχαν ήδη εγκαταλείψει τους Ίωνες (5.103).

Πλουτ. (861b) προσειπείν, ὅτι τοσαύτας πόλεις καὶ τηλικαύτας Ἑλληνίδας ἐλευθεροῦν ἐπεχείρησαν ἀπὸ τῶν βαρβάρων, Ἑρετριέων δὲ κομιδῇ μνησθεῖς ἐν παρέργῳ καὶ παρασιωπήσας μέγα κατόρθωμα καὶ αἰδοίμην. Ἦδη γὰρ ὥς τῶν περὶ τὴν Ἰωνίαν συγκεχυμένων καὶ στόλου βασιλικοῦ προσπλέοντος, ἀπαντήσαντες ἔξω Κυπρίους ἐν τῷ Παμφυλίῳ πελάγει κατεναυμάχησαν· εἴτ' ἀναστρέψαντες ὀπίσω καὶ τὰς ναῦς ἐν Ἐφέσῳ καταλιπόντες ἐπέθεντο Σάρδεσι καὶ Ἀρταφέρνην ἐπολιόρκουν εἰς τὴν ἀκρόπολιν καταφυγόντα (Εἶναι αναγκαῖο να αναφερθεῖ ὅτι ἐπιχείρησαν να ἐλευθερώσουν τόσες πολλές πόλεις καὶ τόσοι Ἕλληνες ἀπὸ τοὺς βαρβάρους, ἐνῶ γιὰ τοὺς Ερετριεῖς, ἡ αναφορά γίνεται περιληπτικά, παραλείποντας τὸ μεγάλο καὶ ἐνδοξὸ κατόρθωμά τοὺς. Γιατί ἤδη, καθὼς οἱ κάτοικοι γύρω ἀπὸ τὴν Ἰωνία ἦταν ἀναστατωμένοι καὶ ὁ βασιλικὸς στόλος πλησίαζε, συνάντησαν τοὺς Κύπριους ἔξω ἀπὸ τὸ Παμφυλιακὸ πέλαγος καὶ τοὺς νίκησαν σε ναυμαχία. Στὴ συνέχεια, ἀναστρέφοντας καὶ ἀφήνοντας τὰ πλοῖά τοὺς στὴν Ἐφεσο, ἐπιτέθηκαν στὶς Σάρδεις καὶ πολιορκήσαν τὸν Ἀρταφέρνη, ὁ ὁποῖος εἶχε καταφύγει στὴν ἀκρόπολη.)

- ο Γεώργιος Γεμιστός Πλήθων → “στόλῳ βασιλικῷ ἐκ Κύπρου τῇ Ἰωνίᾳ προσπλέοντι ἔξω ἐν τῷ Παμφυλίῳ πελάγει ἀπαντήσαντες κατεναυμάχησαν” → **υπονοεῖται ὁ βασιλικὸς στόλος τῶν Περσῶν ὁ ὁποῖος ἀπέπλεε ἀπὸ τὴν Κύπρο, ὁχι ὁ στόλος τῶν Κυπρίων.**

- ο Bowen A. → “ **συνενώνει τις θεωρίες τοῦ Γεωργίου Γεμιστοῦ Πλήθωνα καὶ τοῦ Πλουτάρχου**, ἀναφέροντας πῶς οἱ Κύπριοι ἀποτελοῦσαν μέρος τοῦ βασιλικοῦ στόλου τοῦ Δαρείου.

- ο Ηρόδοτος → ὅλοι οἱ **Κύπριοι**, πλην τῶν Ἀμαθουσίων, **τάσσονται στὸ πλευρὸ τῶν Ἰώνων.**

Ηρόδοτος [5.104.1] Κύπριοι δὲ ἐθέλονταί σφι πάντες προσεγένοντο πλὴν Ἀμαθουσίων· ἀπέστησαν γὰρ καὶ οὗτοι ὧδε ἀπὸ Μήδων. (Καὶ οἱ Κύπριοι ὅλοι, ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς Ἀμαθουσίους, προσχώρησαν σ’ αὐτοὺς)

Μετά την επικράτηση των Περσών στη μάχη της Εφέσου, οι Αθηναίοι και οι Ερετριείς λύνουν τη συμμαχία τους με τους Έλληνες και επιστρέφουν στην Ελλάδα. Παρόλα αυτά οι Ίωνες καταλαμβάνουν το Βυζάντιο και εξαπλώνουν την επανάσταση στην Καρία και την Κύπρο.

[5.103.1] Τότε μὲν δὴ οὕτω ἡγωνίσαντο· μετὰ δὲ Ἀθηναῖοι μὲν τὸ παράπαν ἀπολιπόντες τοὺς Ἴωνας ἐπικαλεομένου σφέας πολλὰ δι’ ἀγγέλων Ἀρισταγόρεω οὐκ ἔφασαν τιμωρήσειν σφι. Ἴωνες δὲ τῆς Ἀθηναίων συμμαχίας στερηθέντες (οὕτω γάρ σφι ὑπῆρχε πεποιημένα ἕς Δαρεῖον) οὐδὲν δὴ ἦσσον τὸν πρὸς βασιλέα πόλεμον ἐσκευάζοντο (Ἐτσι λοιπόν αγωνίστηκαν τότε· αργότερα όμως οι Αθηναίοι εγκατέλειψαν οριστικά τους Ίωνες, κι όσο κι αν ἔστελνε και ξανάστελνε αγγελιοφόρους ο Αρισταγόρας καλώντας τους σε βοήθεια, αρνήθηκαν να τον βοηθήσουν. Κι οι Ίωνες, αν και έχασαν τη συμμαχία των Αθηναίων, όμως (γιατί τόσο πολύ με τα έργα τους είχαν προκαλέσει τον Δαρείο) με την ίδια δραστηριότητα ἔκαναν προετοιμασίες για τον πόλεμο εναντίον του βασιλιά.)

[5.103.2] πλώσαντες δὲ ἕς τὸν Ἑλλήσποντον Βυζάντιόν τε καὶ τὰς ἄλλας πόλεις πάσας τὰς ταύτη ὑπ’ ἐωυτοῖσι ἐποίησαντο, ἐκπλώσαντές τε ἔξω τὸν Ἑλλήσποντον Καρίης τὴν πολλὴν προσεκτήσαντο σφίσι σύμμαχον εἶναι· καὶ γὰρ τὴν Καῦνον πρότερον οὐ βουλομένην συμμαχεῖν, ὡς ἐνέπρησαν τὰς Σάρδεις, τότε σφι καὶ αὕτη προσεγένετο (Πήγαν λοιπόν με τα καράβια τους στον Ελλήσποντο και **υπέταξαν το Βυζάντιο** κι όλες τις άλλες πόλεις της περιοχής, κι ὕστερα βγήκαν με το στόλο τους ἀπὸ τον Ελλήσποντο και **πρόσθεσαν στη συμμαχία τους το μεγαλύτερο μέρος της Καρίας**· γιατί και η Καῦνος, που πρωτύτερα αρνιόταν να μπει στη συμμαχία τους, τότε, ὅταν πυρπόλησαν τις Σάρδεις, κι αὕτη προσχώρησε σ’ αυτούς.)

[5.104.1] Κύπριοι δὲ ἐθελονταὶ σφι πάντες προσεγένοντο πλὴν Ἀμαθουσίων· ἀπέστησαν γὰρ καὶ οὗτοι ὧδε ἀπὸ Μήδων. ἦν Ὀνήσιλος Γόργου μὲν τοῦ Σαλαμινίων βασιλέος ἀδελφεὸς νεώτερος, Χέρσιος δὲ τοῦ Σιρώμου τοῦ Εὐέλθοντος παῖς (Και οι Κύπριοι ὅλοι, ἐκτὸς ἀπὸ τους Αμαθουσίους, προσχώρησαν σ’ αυτούς αυθόρμητα· γιατί κι αυτοί σήκωσαν επανάσταση εναντίον των Μήδων με τον ἀκόλουθο τρόπο: ἦταν ο Ονήσιλος, μικρότερος ἀδερφός του βασιλιά της Σαλαμίνας, του Γόργου, και γιος του Χέρση, του γιου του Σιρώμη, του γιου του Εὐέλθοντα.)

πολιορκέοντι τῷ Σαλαμινίῳ Ὀνήσιλῳ Ἀμαθουσίους ἐξαγγέλλεται νηυσὶ στρατιὴν πολλὴν ἄγοντα Περσικὴν Ἀρτύβιον ἄνδρα Πέρσῃ προσδόκιμον ἐς τὴν Κύπρον εἶναι. [5.108.2] πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ὀνήσιλος κήρυκας διέπεμπε ἐς τὴν Ἰωνίην ἐπικαλούμενός σφεας. Ἴωνες δὲ οὐκ ἐς μακρὴν βουλευσάμενοι ἦκον πολλῷ στόλῳ. Ἴωνές τε δὴ παρήσαν ἐς τὴν Κύπρον καὶ οἱ Πέρσαι νηυσὶ διαβάντες ἐκ τῆς Κιλικίης ἦσαν ἐπὶ τὴν Σαλαμῖνα πεζῇ· τῇσι δὲ νηυσὶ οἱ Φοίνικες περιέπλεον τὴν ἄκρην αἱ καλεῦνται Κληίδες τῆς Κύπρου (ὁ Ὀνήσιλος ὁ Σαλαμίνιος πολιορκοῦσε τοὺς Ἀμαθουσίους, ὅταν τοῦ ἦρθε ἡ εἰδήσις πως ὁ Πέρσης Ἀρτύβιος, ἔχοντας μαζί του πολὺ στρατὸ με καράβια, ὅπου νὰ ἔναι φτάνει στὴν Κύπρο. [5.108.2] Ὅταν πήρε αὐτὴ τὴν πληροφορία ὁ Ὀνήσιλος, ἔστειλε κήρυκες σ' ὅλη τὴν Ἰωνία καλώντας τοὺς σε βοήθεια. Κι οἱ Ἴωνες πήραν ἀμέσως ἀπόφαση κι ἔφτασαν με μεγάλο στόλο. Καὶ μάλιστα φάνηκαν οἱ Ἴωνες στὴν Κύπρο τὴν ὥρα που οἱ Πέρσες, που πέρασαν στὸ νησί με καράβια ἀπὸ τὴν Κιλικία, προχωροῦσαν ἐναντίον τῆς Σαλαμίνας πεζοὶ κι οἱ Φοίνικες με τὰ καράβια τοὺς ἔκαναν περιπολίες γύρω ἀπὸ τὸ ακρωτήριο, που ἔχει τ' ὄνομα Κλείδες τῆς Κύπρου.)

Ἀρτύβιος μὲν δὴ ὁ στρατηγὸς τῶν Περσέων ὁμοῦ τῷ ἵππῳ πίπτει αὐτοῦ ταύτῃ· [5.113.1] μαχομένων δὲ καὶ τῶν ἄλλων Στησήνωρ, τύραννος ἐὼν Κουρίου, προδοῖ ἔχων δύναμιν ἀνδρῶν περὶ ἐωυτὸν οὐ σμικρὴν. οἱ δὲ Κουριεῖς οὗτοι λέγονται εἶναι Ἀργείων ἄποικοι. προδόντων δὲ τῶν Κουριέων αὐτίκα καὶ τὰ Σαλαμινίων πολεμιστήρια ἄρματα τῷ τῷ τοῖσι Κουριεῦσι ἐποίεον. γινομένων δὲ τούτων κατυπέρτεροι ἦσαν οἱ Πέρσαι τῶν Κυπρίων. [5.113.2] τετραμμένου δὲ τοῦ στρατοπέδου ἄλλοι τε ἔπεσον πολλοὶ καὶ δὴ καὶ Ὀνήσιλός τε ὁ Χέρσιος, ὃς περ τὴν Κυπρίων ἀπόστασιν ἔπρηξε, καὶ ὁ Σολίων βασιλεὺς Ἀριστόκυπρος ὁ Φιλοκύπρου, Φιλοκύπρου δὲ τούτου τὸν Σόλων ὁ Ἀθηναῖος ἀπικόμενος ἐς Κύπρον ἐν ἔπεσι αἶνεσε τυράννων μάλιστα. (Ἔτσι λοιπὸν ἔπεσε νεκρὸς ὁ Ἀρτύβιος, ὁ στρατηγὸς τῶν Περσῶν, μαζί με τ' ἄλογό του. [5.113.1] **Εἶχαν μπε κι οἱ υπόλοιποι στὴ μάχη, ὅταν ὁ Στησήνωρ, ὁ τύραννος τοῦ Κουρίου, μαζί με τὸ σῶμα τῶν πολεμιστῶν του,** που δὲν ἦταν μικρό, περνᾶ στους ἐχθρούς· κι οἱ Κουριεῖς αὐτοὶ θεωροῦνται ἄποικοι τῶν Ἀργείων. Καὶ με τὸ που πήγαν οἱ Κουριεῖς με τὸν ἐχθρό, ἀμέσως καὶ τὰ πολεμικὰ ἄρματα τῶν Σαλαμινίων ἀκολούθησαν τὸ παράδειγμα τῶν Κουριέων. Ὑστερ' ἀπ' αὐτὸ οἱ Πέρσες πήραν νὰ βάζουν κάτω τοὺς Κυπρίους. [5.113.2] Καὶ καθὼς ὁ στρατὸς τοὺς τράπηκε σε φυγὴ, **ἔπεσαν νεκροὶ καὶ πολλοὶ ἄλλοι καὶ προπάντων ὁ Ὀνήσιλος,** ὁ γιὸς τοῦ Χέρση, αὐτὸς που ξεσήκωσε τὴν ἐπανάσταση τῶν Κυπρίων, κι ὁ βασιλιάς τῶν Σόλων Ἀριστόκυπρος, γιὸς τοῦ Φιλοκύπρου, τοῦ Φιλοκύπρου ἐκείνου που ὁ Σόλων ὁ Ἀθηναῖος, ὅταν πήγε στὴν Κύπρο, τὸν ἐγκωμίασε στα ποιήματά του περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον τύραννο.)

ΦΙΛΟΠΕΡΣΙΚΉ ΠΑΡΆΤΑΞΗ → ΓΟΡΓΟΣ (ΒΑΣΙΛΙΑΣ ΣΑΛΑΜΪΝΑΣ)
ΦΙΛΟΪΩΝΙΚΉ ΠΑΡΆΤΑΞΗ → ΟΝΉΣΙΛΟΣ (ΑΔΕΡΦΌΣ ΤΟΥ ΓΟΡΓΟΥ)

Αιτίες κυπριακής επανάστασης

- ❖ δυσβάσταχτη φορολογία και καταπίεση
- ❖ φόβος βασιλέων Κύπρου για τερματισμό της πολιτικής ανεξαρτησίας τους.
- ❖ β. ελληνικός αποικισμός → τόνωση του εθνικού φρονήματος των Κυπρίων και ανάπτυξη ελληνικής συνείδησης, κυρίως μέσω των αναπτυγμένων εμπορικών σχέσεων.

Συνέπειες κατάπνιξης κυπριακής επανάστασης

- ❖ τοποθέτηση φιλόπερσων βασιλιάδων στον θρόνο
- ❖ παροχή στρατιωτικής αρωγής στην περσική αυτοκρατορία
- ❖ εκχώρηση αξιωμάτων σε Φοίνικες → η ενίσχυση των Φοινίκων εκμηδενίζει την πιθανότητα συνεργασίας τους με τους Κυπρίους και το ξέσπασμα νέας επανάστασης

Ανασύνταξη και περσική αντεπίθεση (497 π.Χ). Ο περσικός στρατός υπό τη διοίκηση των γαμπρών του Δαρείου: Οτάνη, Υμαίη και Δαυρίση.

Δαυρίσης → κατευθύνεται στον Ελλήσποντο

5.117.1] Δαυρίσης μὲν τραπόμενος πρὸς τὰς ἐν Ἑλλησπόντῳ πόλεις εἶλε μὲν Δάρδανον, εἶλε δὲ Ἄβυδόν τε καὶ Περκώτην καὶ Λάμψακον καὶ Παισόν· ταύτας μίαν ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστη αἶρεε, ἀπὸ δὲ Παισοῦ ἐλαύνοντί οἱ ἐπὶ Πάριον πόλιν ἦλθε ἀγγελίη τοὺς Κᾶρας τῷτ' ἰῶσι φρονήσαντας ἀπεστάναι ἀπὸ Περσέων. ἀποστρέψας ὧν ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου ἤλαυνε τὸν στρατὸν ἐπὶ τὴν Καρίην (Ο Δαυρίσης λοιπὸν στράφηκε πρὸς τις πόλεις του Ελλησπόντου και κυρίεψε τη Δάρδανο, κυρίεψε και την Άβυδο και την Περκώτη και τη Λάμψακο και την Παισό· κάθε μέρα κυρίευε κι από μια τους, αλλά, όταν από την Παισό κατευθυνόταν πρὸς την πόλη Πάριο, του ἤρθε εἶδηση πὼς οἱ Κᾶρες ἐγίναν ἓνα με τοὺς Ἴωνες κι επαναστάτησαν ἐναντίον των Περσῶν. Γύρισε λοιπὸν ἀπὸ τον Ελλήσποντο και κατευθύνθηκε με το στρατὸ του ἐναντίον της Καρίας.)

Υμαίης → εκστρατεύει αρχικά στην Προποντίδα και εν συνεχεία στον Ελλήσποντο.

[5.122.1] Ὑμαίης δὲ καὶ αὐτὸς ἐὼν τῶν ἐπιδιωξάντων τοὺς ἐς Σάρδεις στρατευσαμένους Ἰώνων, τραπόμενος ἐς τὴν Προποντίδα εἶλε Κίον τὴν Μυσίην. [5.122.2] ταύτην δὲ ἐξελὼν, ὡς ἐπύθετο τὸν Ἑλλήσποντον ἐκλελοιπέναι Δαυρίσῃν καὶ στρατεύεσθαι ἐπὶ Καρίης, καταλιπὼν τὴν Προποντίδα ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἦγε τὸν στρατὸν, καὶ εἶλε μὲν Αἰολέας πάντας ὅσοι τὴν Ἰλιάδα νέμονται, εἶλε δὲ Γέργιθας τοὺς ὑπολειφθέντας τῶν ἀρχαίων Τευκρῶν. αὐτὸς τε Ὑμαίης αἰρέων ταῦτα τὰ ἔθνεα νοῦσῳ τελευτᾷ ἐν τῇ Τρωάδι (κι ο Υμαίης, κι αὐτὸς ἀπὸ κείνους που καταδίωξαν τοὺς Ἴωνες που εκστράτευσαν ἐναντίον των Σάρδεων, στράφηκε πρὸς τὴν Προποντίδα και κυρίεψε τὴν Κίο της Μυσίας. [5.122.2] Κυρίεψε αὐτὴ τὴν πολιτεία και κατόπι, ὅταν ἔμαθε πὼς ο Δαυρίσης εἶχε εγκαταλείψει τον Ελλήσποντο και βᾶδιζε με το στρατὸ του ἐναντίον της Καρίας, ἄφησε κατὰ μέρος τὴν Προποντίδα και οδήγησε το στρατὸ του ἐναντίον του Ελλησπόντου και κυρίεψε ὅλες τις αἰολικὲς πόλεις της περιοχῆς της Τροίας, κυρίεψε και τοὺς Γέργιθες, τ' απομεινάρια των ἀρχαίων Τευκρῶν. Τέλος ἐτούτος ο Υμαίης, που κυρίεψε ὅλους αὐτοὺς τοὺς λαοὺς, πέθανε ἄρρωστος στην Τρωάδα.)

Οτάνης και Αρταφέρνης → επιτίθενται στην Ιωνία. Εν τω μεταξύ ο Αρισταγόρας με τους υποστηρικτές του καταφεύγει στη Μύρκινο της Θράκης όπου θα βρει θάνατο έπειτα από προδοσία.

[5.123.1] οὗτος μὲν δὴ οὕτω ἐτελεύτησε, Ἀρταφρένης δὲ ὁ Σαρδίων ὑπαρχος καὶ Ὀτάνης ὁ τρίτος στρατηγὸς ἐτάχθησαν ἐπὶ τὴν Ἰωνίην καὶ τὴν προσεχέα Αἰολίδα στρατεύεσθαι. Ἰωνίης μὲν νυν Κλαζομενάς αἰρέουσι, Αἰολέων δὲ Κύμην. (Αὐτὸς λοιπὸν τέτοιο θάνατο βρῆκε, κι ο Αρταφρένης, ο αντιβασιλέας των Σάρδεων, κι ο Οτάνης, ο τρίτος στρατηγός, πήραν διαταγή να βαδίσουν με στρατὸ ἐναντίον της Ιωνίας και της γειτονικῆς της Αιολίδας. Κυριεύουν λοιπὸν τις Κλαζομενές της Ιωνίας και την Κύμη της Αιολίας.)

Θουκυδίδης [4.102.1] Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος Βρασίδας ἔχων τοὺς ἐπὶ Θράκης συμμάχους ἐστράτευσεν ἐς Ἀμφίπολιν τὴν ἐπὶ Στρυμόνι ποταμῷ Ἀθηναίων ἀποικίαν. [4.102.2] τὸ δὲ χωρίον τοῦτο ἐφ' οὗ νῦν ἡ πόλις ἐστὶν ἐπέειρασε μὲν πρότερον καὶ Ἀρισταγόρας ὁ Μιλήσιος φεύγων βασιλέα Δαρεῖον κατοικίσαι, ἀλλὰ ὑπὸ Ἡδώνων ἐξεκρούσθη (Κατὰ τὴν διάρκειαν του ἰδίου χειμῶνος, ο Βρασίδας, ἐπὶ κεφαλῆς του συμμαχικοῦ στρατοῦ της Χαλκιδικῆς, ἐξεστράτευσεν ἐναντίον της Ἀμφιπόλεως, ἀποικίας των Ἀθηναίων, κειμένης εἰς τὰς ὀχθὰς του ποταμοῦ Στρυμόνος. [4.102.2] Τὴν θέσιν, εἰς τὴν ὁποίαν κεῖται σήμερον ἡ πόλις, ἐπεχείρησε ν' ἀποικίση προηγουμένως ὁ Μιλήσιος Ἀρισταγόρας, ὅταν, καταδιωκόμενος ἀπὸ τον βασιλέα Δαρεῖον, ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ, ἀλλ' ἐξετοπίσθη ἀπὸ τους Ἡδῶνας.)

Holland → ο Αρισταγόρας ἦταν ὁ πλέον κατάλληλος νὰ ἡγηθεῖ της ἐξέγερσης. Ὁ θάνατός του καταδίκασε τὴν ἐπανάσταση σε ἀποτυχία.

494 π.Χ → η ναυμαχία της Λάδης και το τέλος της Ιωνικής επανάστασης: οι Πέρσες αφού συγκεντρώνουν 600 πλοία από την Κύπρο, την Αίγυπτο, τη Φοινίκη και την Κιλικία, υπό την ηγεσία του Δάτη, επιδράμουν κατά της Μιλήτου.

[6.8.1] μετὰ δὲ ταῦτα πεπληρωμένῃσι τῇσι νηυσὶ παρῆσαν οἱ Ἴωνες, σὺν δὲ σφὶ καὶ Αἰολέων οἳ Λέσβον νέμονται· ἐτάσσοντο δὲ ὧδε· τὸ μὲν πρὸς τὴν ἡῶ εἶχον κέρας αὐτοὶ **Μιλήσιοι, νέας παρεχόμενοι ὀγδῶκοντα**· εἶχοντο δὲ τούτων **Πριηνέες δωῶδεκα νηυσὶ καὶ Μυήσιοι τρισὶ νηυσὶ**, Μυησίων δὲ **Τήιοι εἶχοντο ἑπτακαίδεκα νηυσὶ**, Τηίων δὲ **εἶχοντο Χῖοι ἑκατὸν νηυσὶ**· [6.8.2] πρὸς δὲ τούτοις Ἐρυθραῖοί τε ἐτάσσοντο καὶ Φωκαῖές, **Ἐρυθραῖοι μὲν ὀκτὼ νέας παρεχόμενοι, Φωκαῖές δὲ τρεῖς**· Φωκαϊέων δὲ εἶχοντο **Λέσβιοι νηυσὶ ἑβδομήκοντα**· τελευταῖοι δὲ ἐτάσσοντο ἔχοντες τὸ πρὸς ἐσπέρην κέρας **Σάμιοι ἐξήκοντα νηυσὶ**. πασέων δὲ τούτων **ὁ σύμπας ἀριθμὸς ἐγένετο τρεῖς καὶ πεντήκοντα καὶ τριηκόσiai τριήρεις**· (Κι ὕστερ' ἀπ' αὐτὰ ἐφτασαν ἐκεῖ οἱ Ἴωνες μετὰ τὰ καράβια τοὺς ἀρματωμένα καὶ μαζί τοὺς ἀπὸ τοὺς Αἰολεῖς αὐτοὶ ποὺ κατοικοῦν στὴ Λέσβο· νὰ πῶς παρατάχτηκαν: τὴν πτέρυγα πρὸς τ' ἀνατολικά τὴν εἶχαν οἱ Μιλήσιοι οἱ ἴδιοι, ποὺ συμμετείχαν μετὰ ὀγδόντα καράβια· ἀμέσως μετὰ ἀπ' αὐτοὺς παρατάχτηκαν τὰ δώδεκα καράβια τῆς Πριήνης καὶ τὰ τρία ἀπ' τὴ Μυούντα, κι ἀμέσως μετὰ τοὺς Μυουντίους τὰ δεκαεφτά καράβια τῆς Τέω, κι ἀμέσως μετὰ τοὺς Τηίους παρατάχτηκαν ἑκατὸ καράβια τῶν Χίων· [6.8.2] σ' αὐτὴ τὴν παράταξη προστέθηκαν οἱ Ἐρυθραῖοι καὶ οἱ Φωκαεῖς, οἱ Ἐρυθραῖοι ποὺ ἔδιναν ὀχτὼ καράβια καὶ οἱ Φωκαεῖς τρία· ἀμέσως μετὰ τὰ καράβια τῆς Φώκαιας παρατάχτηκαν οἱ Λέσβιοι μετὰ ἑβδομήντα καράβια· τὴν παράταξη ἐκλείναν οἱ Σάμιοι ποὺ κρατοῦσαν τὴ δυτικὴ πτέρυγα μετὰ ἐξήντα καράβια. Ὁ συνολικὸς ἀριθμὸς ὅλων αὐτῶν τῶν καραβίων ἐφτάσε τις τριακόσιες πενήντα τρεῖς τριήρεις.)

τοῦ δὲ ναυτικοῦ Φοῖνικες μὲν ἦσαν **προθυμότατοι**, συνεστρατεύοντο δὲ καὶ Κύπριοι νεωστὶ κατεστραμμένοι καὶ Κιλικεῖς τε καὶ Αἰγύπτιοι → ὁ Ἡρόδοτος υπαινίσσεται ὅτι πίσω ἀπὸ τὸν ζήλο τῶν Φοινίκων βρίσκεται τὸ κίνητρο γιὰ ἐκδίκηση τῆς ἥττας ποὺ υπέστησαν ἀπὸ τοὺς Ἴωνες στὸ Παμφυλιακὸ πέλαγος καὶ τὴν Κύπρο.

Οι Πέρσες αντικρίζοντας το μέγεθος του ελληνικού στόλου φοβήθηκαν ότι δε θα τα καταφέρουν. Έτσι παρακινούν τους πρώην τυράννους των ιωνικών πόλεων, τους οποίους οι ίδιοι είχαν εγκαταστήσει, να πείσουν τους Έλληνες να υποχωρήσουν, με την πρόφαση ότι ο Δαρείος θα τους δώσει χάρη. Ακολουθεί μέρος δημηγορίας των τυράννων:

[6.9.3] Ἄνδρες Ἴωνες, νῦν τις ὑμέων εὖ ποιήσας φανήτω τὸν βασιλέος οἶκον· τοὺς γὰρ ἐωυτοῦ ἕκαστος ὑμέων πολιήτας πειράσθω ἀποσχίζων ἀπὸ τοῦ λοιποῦ συμμαχικοῦ. προΐσχύμενοι δὲ ἐπαγγείλασθε τάδε, ὥς πείσονται τε ἄχαρι οὐδὲν διὰ τὴν ἀπόστασιν, οὐδὲ σφι οὔτε τὰ ἰρὰ οὔτε τὰ ἴδια ἐμπεπρήσεται, οὐδὲ βιαιότερον ἔξουσι οὐδὲν ἢ πρότερον εἶχον· [6.9.4] εἰ δὲ ταῦτα μὲν οὐ ποιήσουσι, οἱ δὲ πάντως διὰ μάχης ἐλεύσονται, τάδε ἤδη σφι λέγετε ἐπηρεάζοντες, τὰ περ σφέας κατέξει, ὥς ἐσσωθέντες τῇ μάχῃ ἔξανδραποδιεῦνται καὶ ὥς σφεων τοὺς παῖδας ἐκτομίας ποιήσομεν, τὰς δὲ παρθένους ἀνασπάστους ἐς Βάκτρα, καὶ ὥς τὴν χώραν ἄλλοισι παραδώσομεν (Ἄνδρες Ἴωνες, ἦρθε ἡ ὥρα ὁ καθένας σας ν' αποδειχθεῖ ευεργέτης τοῦ βασιλικοῦ οἴκου· δηλαδή, ας προσπαθήσει ὁ καθένας σας ν' αποσπάσει τοὺς συμπολίτες τοῦ ἀπὸ τὴν υπόλοιπη συμμαχική δύναμη. Κάνοντάς τοὺς τὴν πρότασή σας δώστε τις παρακάτω υποσχέσεις, ὅτι γιὰ τὴν ἐπανάστασή τοὺς δε θα πάθουν κανένα κακὸ κι οὔτε θα δοθοῦν στις φλόγες εἴτε οἱ ναοὶ τοὺς εἴτε τὰ σπίτια τοὺς κι οὔτε θα ἔχουν καταπίεση κάπως βαρύτερη ἀπ' αὐτήν που εἶχαν πρὶν. [6.9.4] Ὅμως, ἀν δε συμμορφωθοῦν μ' αὐτὰ κι ἐπιμείνουν ὁπωσδήποτε νὰ μας πολεμήσουν, τότε πέστε τοὺς ἀπειλητικά τί τοὺς περιμένει: πὼς νικημένοι στὸν πόλεμο θα γίνουν ἀνδράποδα, καὶ τ' ἀγόρια τοὺς θα τὰ εὐνουχίσουμε καὶ τις παρθένες τοὺς θα τις ἀρπάξουμε καὶ θα τις στείλουμε με τὴ βία στὰ Βάκτρα καὶ τὴ γῆ τοὺς θα τὴν παραδώσουμε σὲ ἄλλους.)

Επικεφαλῆς τοῦ ελληνικοῦ στόλου τίθεται ὁ Διονύσιος ἀπὸ τὴ Φώκαια, ἀν καὶ ἡ Φώκαια ἀριθμοῦσε μόλις τρία πλοία. Κατὰ τὸν Burn A.R καὶ τὸν McQueen E.T, αὐτὸ ἐγίνε ὥστε νὰ ἀποφευχθοῦν ἐρίδες μετὰ τῶν υπολοίπων πόλεων. Ὡστόσο υποβάλλει τὰ στρατεύματα σὲ ἐπίπονη ἐξάσκηση με ἀποτέλεσμα τὴν πρόκληση ἀνταρσίας μία μόλις ἐβδομάδα ἀργότερα.

Σάμιοι → ἀπὸ τὰ 60 πλοία, μόλις 11 παραμένουν στὸ πλευρὸ τῶν Ελλήνων. Τὰ υπόλοιπα τοὺς προδίδουν ἀποδεχόμενα τις προτάσεις που ἔφερε ἐκ μέρους τῶν Περσῶν ὁ πρῶν τυράννος τῆς Σάμου καὶ ἀδερφὸς τοῦ τυράννου Πολυκράτη, Αἰάκης.

Λέσβιοι → ἀποχώρηση εἴτε λόγῳ πανικοῦ εἴτε λόγῳ προσυνεννόησης με τοὺς Πέρσες.

Χίοι → ὅσοι ἐπέζησαν ἀπὸ τὴ σύγκρουση κατέφυγαν στὴ Μυκάλῃ, ὅπου καὶ ἐγκατέλειψαν τὰ πλοία τοὺς. Στὴ συνέχεια πηγαίνουν στὴν Ἐφεσο, ὅπου οἱ κάτοικοι ἐξαιτίας τῆς νύχτας τοὺς ἐξέλαβαν ὡς ἐπιδρομεῖς που εἶχαν ἐρθεῖ νὰ ἀρπάξουν τις γυναῖκες τοὺς. Γιὰ αὐτὸ τοὺς ἐξόντωσαν.
→ **δεν ἀποκλείεται νὰ πρόκειται γιὰ προδοσία τῶν Εφεσίων.**

Αιτίες της ήττας στη ναυμαχία της Λάδης

Ηρόδοτος → η μαλθακότητα και η απειθαρχία των Ιώνων.

Δικαιολογείται η προδοτική στάση των Σαμίων.

Επίπονη σωματική άσκηση που επέβαλε ο Διονύσιος → έντονη αντίδραση των πληρωμάτων.

Βασική αιτία → **προδοσία**. Η απομάκρυνση των Σαμίων και των Λεσβίων στέρησε από τους Έλληνες συνολικά 130 πλοία.

494 - 493 π.Χ → Μετά την καταστροφή της Μιλήτου, την οποία οι Πέρσες παρέδωσαν στους Κάρες από την Πήδασο, καταλαμβάνουν τη Χίο, τη Λέσβο και την Τένεδο, καθώς και την ασιατική και ευρωπαϊκή ακτή του Ελλησπόντου.

[6.31.1] ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Περσέων χειμερίσας περὶ Μίλητον τῷ δευτέρῳ ἔτει ὡς ἀνέπλωσε, αἰρέει εὐπετέως τὰς νήσους τὰς πρὸς τῇ ἡπείρῳ κειμένας, Χίον καὶ Λέσβον καὶ Τένεδον. ὅκως δὲ λάβοι τινὰ τῶν νήσων, ὡς ἐκάστην αἰρέοντες οἱ βάρβαροι ἐσαγήνενον τοὺς ἀνθρώπους. (Και το ναυτικό των Περσών, αφού ξεχείμασε στην περιοχή της Μιλήτου, τον επόμενο χρόνο αρμενίζοντας προς τα πάνω κυρίευε εύκολα τα νησιά που βρίσκονταν κοντά στη στεριά, τη Χίο και τη Λέσβο και την Τένεδο. Και κάθε φορά που έπαιρνε κάποιο απ' τα νησιά, μόλις οι βάρβαροι κυρίευαν το καθένα, έπιαναν τους κατοίκους σαν τα ψάρια στο δίχτυ) [...] 6.32.1] ἐνθαῦτα Περσέων οἱ στρατηγοὶ οὐκ ἐψεύσαντο τὰς ἀπειλὰς τὰς ἐπηπείλησαν τοῖσι Ἴωσι στρατοπεδευομένοισι ἐναντία σφίσι. ὥς γὰρ δὴ ἐπεκράτησαν τῶν πολίων, παῖδάς τε τοὺς εὐειδεστάτους ἐκλεγόμενοι ἐξέταμνον καὶ ἐποίεν ἀντὶ εἶναι ἐνορχέας εὐνούχους, καὶ παρθένους τὰς καλλιστευούσας ἀνασπάστους παρὰ βασιλέα· ταῦτά τε δὴ ἐποίεν καὶ τὰς πόλιας ἐνεπίμπρασαν αὐτοῖσι τοῖσι ἱροῖσι. οὕτω δὴ τὸ τρίτον Ἴωνες κατεδουλώθησαν, πρῶτον μὲν ὑπὸ Λυδῶν, δις δὲ ἐπεξῆς τότε ὑπὸ Περσέων. (Οἱ στρατηγοὶ των Περσών έδειξαν τότε πως οἱ απειλές με τις οποίες απείλησαν τους Ἴωνες που τους είχαν αντιπαραταχτεῖ δεν ήταν ψεύτικες. Γιατί μόλις κυρίευαν τις πόλεις τους, διάλεξαν τα ομορφότερα αγόρια, τα ευνούχιζαν κι από παλικάρια τα έκαναν ευνούχους· τις κοπέλες πάλι που είχαν τα πρωτεία στην ομορφιά τις άρπαζαν με τη βία και τις έστελναν στο βασιλιά. Και, σα να μην έφταναν όλ' αυτά, παράδιναν στις φλόγες τις πόλεις μαζί με τους ναούς. Έτσι λοιπόν για τρίτη φορά οἱ Ἴωνες έπесαν σε βαριά σκλαβιά, πρώτα στους Λυδούς και δυο φορές, τη μια μετά την άλλη, τότε στους Πέρσες.)

Γενεαλογία Μιλτιάδη κατά τον λογογράφο Φερεκύδη τον Αθηναίο

Φιλαῖος δὲ ὁ Αἴαντος οἰκεῖ ἐν Ἀθήναις. ἐκ τούτου δὲ γίνεται Αἴκλος· τοῦ δὲ Ἐπίλυκος· τοῦ δὲ Ἀκέστωρ· τοῦ δὲ Ἀγήνωρ· τοῦ δὲ Οὔλιος· τοῦ δὲ Λύκης· τοῦ δὲ †Τοφῶν· τοῦ δὲ Φιλαῖος· τοῦ δὲ Ἀγαμήστωρ· τοῦ δὲ Τείσανδρος ἐφ' οὗ ἄρχοντος ἐν Ἀθήναις (...)· τοῦ δὲ Μιλτιάδης· τοῦ δὲ Ἱπποκλείδης, ἐφ' οὗ ἄρχοντος Παναθήναια ἐτέθη· τοῦ δὲ Μιλτιάδης, ὃς ὤικισε Χερσόνησον. (F 2 EGM)

Γενεαλογία Μιλτιάδη κατά τον Ηρόδοτο

Ηρόδοτος [6.35.1] ἐν δὲ τῇσι Ἀθήνησι τηνικαῦτα εἶχε μὲν τὸ πᾶν κράτος Πεισίστρατος, ἀτὰρ ἐδυνάστευέ γε καὶ Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου, ἐὼν οἰκίης τεθριπποτρόφου, τὰ μὲν ἀνέκαθεν ἀπ' Αἰακοῦ τε καὶ Αἰγίνης γεγονώς, τὰ δὲ νεώτερα Ἀθηναῖος, Φιλαίου τοῦ Αἴαντος παιδὸς, γενομένου πρώτου τῆς οἰκίης ταύτης Ἀθηναίου (Εκείνη την εποχή λοιπόν στην Αθήνα ὅλη ἡ ἐξουσία βρισκόταν βέβαια στα χέρια του Πεισιστράτου, ὅμως εἶχε δύναμη κι ὁ Μιλτιάδης, ὁ γιος τοῦ Κυψέλου, που ἦταν ἀπὸ οἰκογένεια που συντηροῦσε ἄλογα γι' ἀγώνες τεθρίππων· ἡ καταγωγή του κρατοῦσε ἀπὸ τὸν Αἰακό καὶ τὴν Αἶγινα, καὶ στὴ νεότερη εποχή ἀπ' τὴν Αθήνα, ἀπ' τὴ γενιά τοῦ Φιλαίου, τοῦ γιου τοῦ Αἴαντα, που πρῶτος ἀπ' αὐτὴ τὴν οἰκογένεια ἐγκαταστάθηκε στὴν Αθήνα)

Τα περσικά στρατεύματα υπό την ηγεσία του Μαρδόνιου αναγκάζουν τους Μακεδόνες να συμμαχήσουν μαζί του και στη συνέχεια επανακτούν τη Θράκη.

[6.43.4] έπορεύοντο δὲ ἐπὶ τε Ἐρέτριαν καὶ Ἀθήνας. [6.44.1] αὗται μὲν ὧν σφι πρόσχημα ἦσαν τοῦ στόλου, ἀτὰρ ἐν νόῳ ἔχοντες ὅσας ἂν πλείστας δύνωνται καταστρέφεσθαι τῶν Ἑλληνίδων πολίων, τοῦτο μὲν δὴ τῇσι νηυσὶ Θασίους οὐδὲ χεῖρας ἀνταειραμένους κατεστρέψαντο, τοῦτο δὲ τῷ πεζῷ Μακεδόνας πρὸς τοῖσι ὑπάρχουσι δούλους προσεκτήσαντο· τὰ γὰρ ἐντὸς Μακεδόνων ἔθνεα πάντα σφι ἤδη ἦν ὑποχείρια γεγονότα (η πορεία τους είχε σκοπό να χτυπήσουν την Ερέτρια και την Αθήνα. ([6.44.1] Οι δυο αυτές πόλεις ήταν η πρόφαση για την εκστρατεία, ενώ το σχέδιό τους ήταν να υποδουλώσουν όσο γίνεται περισσότερες ελληνικές πόλεις, κι έτσι τη μια φορά υποδούλωσαν με το στόλο τους τους Θασίους, που ούτε καν πρόβαλαν αντίσταση, την άλλη με το πεζικό τους πρόσθεσαν, στους λαούς που είχαν σκλαβώσει, τους Μακεδόνες· γιατί ὅλοι οι λαοί που ζούσαν ανατολικά από τη Μακεδονία είχαν κιόλας υποταχτεί.)

ἐπιπεσὼν δὲ σφι περιπλέουσι βορῆς ἄνεμος μέγας τε καὶ ἄπορος κάρτα τρηχέως περιέσπε πλήθει πολλὰς τῶν νεῶν ἐκβάλλων πρὸς τὸν Ἄθων. [6.44.3] λέγεται γὰρ κατὰ τριηκοσίας μὲν τῶν νεῶν τὰς διαφθαρείσας εἶναι, ὑπὲρ δὲ δύο μυριάδας ἀνθρώπων· ὥστε γὰρ θηριωδεστάτης ἐούσης τῆς θαλάσσης ταύτης τῆς περὶ τὸν Ἄθων οἱ μὲν ὑπὸ τῶν θηρίων διεφθείροντο ἀρπαζόμενοι, οἱ δὲ πρὸς τὰς πέτρας ἀρασσόμενοι· (ὁμως, καθώς αρμένιζαν στα νερά του, τους χτύπησε δυνατό αγριοβόρι που δεν πολεμιόταν με τίποτε και τους τσάκισε για τα καλά ρίχνοντας αμέτρητα καράβια τους στα βράχια του Ἀθῶ. [6.44.3] Γιατί λένε πως τα καράβια που χάθηκαν ήταν κάπου τριακόσια και οι άνθρωποι πάνω από είκοσι χιλιάδες· γιατί έτσι που η θάλασσα που περιβρέχει τον Ἀθῶ είναι γεμάτη σκυλόψαρα ὅσο καμιὰ ἄλλη, τους ἀρπαζαν τα σκυλόψαρα και τους κατασπάραζαν, ενώ ἄλλους τοὺς τσάκιζε το κύμα πάνω στα βράχια)

[6.45.1] Μαρδονίῳ δὲ καὶ τῷ πεζῷ στρατοπεδευομένῳ ἐν Μακεδονίῃ νυκτὸς Βρύγοι Θρήικες ἐπεχείρησαν· καὶ σφεων πολλοὺς φονεύουσι οἱ Βρύγοι, Μαρδονίον τε αὐτὸν τρωματίζουσι. οὐ μὲν οὐδὲ αὐτοὶ δουλосύνην διέφυγον πρὸς Περσέων· οὐ γὰρ δὴ πρότερον ἀπανέστη ἐκ τῶν χωρέων τουτέων Μαρδόνιος πρὶν ἢ σφεας ὑποχειρίους ἐποίησατο. (Ο Μαρδόνιος και το πεζικό που στρατοπέδευε στη Μακεδονία δέχτηκαν νυχτερινή επίθεση από τους Βρύγες, φυλή Θρακῶν· κι οι Βρύγες σκοτώνουν πολλούς από τους στρατιώτες, τραυματίζουν και τον ίδιο τον Μαρδόνιο· ὁμως μ' ὅλ' αυτά οὐτε κι αυτοί ξέφυγαν το ζυγό των Περσῶν)

Η παράδοση της Νάξου στον Δάτη και τον Αρταφέρνη (γιο του Αρταφέρνη, τυράννου των Σάρδεων).

[6.94.2] Μαρδόνιον μὲν δὴ φλαύρως πρήξαντα τῷ στόλῳ παραλύει τῆς στρατηγίης, **ἄλλους δὲ στρατηγούς ἀποδέξας ἀπέστελλε ἐπὶ τε Ἑρέτριαν καὶ Ἀθήνας, Δᾶτίν τε, ἐόντα Μῆδον γένος, καὶ Ἀρταφρένεα τὸν Ἀρταφρένεος παῖδα**, ἀδελφιδέον ἑωυτοῦ· ἐντειλάμενος δὲ ἀπέπεμπε ἐξανδραποδίσαντας Ἀθήνας καὶ Ἑρέτριαν ἀνάγειν ἑωυτῷ ἐς ὄψιν τὰ ἀνδράποδα

(Λοιπὸν τὸν Μαρδόνιο, ἐπειδὴ ἡ ἐκστρατεία τοῦ κατέληξε σὲ πανωλεθρία, τὸν παύει ἀπὸ στρατηγῆ· διόρισε ἄλλους στρατηγούς καὶ τοὺς ἐπέμπε ἐναντίον τῆς Ἑρέτριας καὶ τῆς Ἀθήνας, τὸν Δάτη, ποῦ ἦταν Μῆδος στὴν καταγωγὴ, καὶ τὸν Αρταφέρνη, ἀνεψιὸ τοῦ ἀπὸ ἀδερφῶ (γιὸ τοῦ Αρταφρένη)· καὶ τοὺς ἐπέμπε μὲ τὴν ἐντολὴ νὰ κυριέψουν τὴν Ἀθῆνα καὶ τὴν Ἑρέτρια καὶ τοὺς κατοίκους τοὺς νὰ τοὺς κάνουν ἀνδράποδα καὶ νὰ τοὺς φέρουν μπροστὰ τοῦ.

6.95.2] **ἐσβαλόμενοι δὲ τοὺς ἵππους ἐς ταύτας καὶ τὸν πεζὸν στρατὸν ἐσβιβάσαντες [ἐς τὰς νέας] ἔπλεον ἑξακοσίῃσι τριήρεσι ἐς τὴν Ἰωνίην [...]**
[6.95.2] πρὸς δὲ καὶ ἡ Νάξος σφέας ἠνάγκαζε πρότερον οὐκ ἀλοῦσα. [6.96.1] ἐπεὶ δὲ ἐκ τοῦ Ἰκαρίου πελάγεος προσφερόμενοι προσέμειξαν τῇ Νάξῳ (ἐπὶ ταύτην γὰρ δὴ πρώτην ἐπέϊχον στρατεύεσθαι οἱ Πέρσαι), μεμνημένοι τῶν πρότερον οἱ Νάξιοι πρὸς τὰ ὄρεα οἴχοντο φεύγοντες οὐδὲ ὑπέμειναν

(Κι ἀφοῦ ἔβαλαν τ' ἄλογα μες σ' αὐτά, ἐπιβίβασαν καὶ τὸ πεζικὸ κι ἀρμένιζαν, ἑξακόσιες τριήρεις στόλος, στὴν Ἰωνία [...] ἔπειτα, ἦταν καὶ ἡ Νάξος ποῦ τοὺς υποχρέωνε νὰ πάρουν αὐτὸ τὸ δρόμο, μιὰ καὶ τὴν προηγούμενη φορὰ δὲν ἔπεσε στα χέρια τοὺς. [6.96.1] Κι ὅταν συνεχίζοντας τὴν πορεία τοὺς ἀπὸ το Ἰκάριο πέλαγος ἔπιασαν στεριά στὴ Νάξο (γιατί ὁ πρῶτος στόχος τῆς ἐκστρατείας τῶν Περσῶν ἦταν ἡ Νάξος), οἱ Νάξιοι θυμήθηκαν τὸν κίνδυνο ποῦ τοὺς ἀπειλῆσε τὴν προηγούμενη φορὰ καὶ κατέφυγαν βιαστικά στα βουνὰ χωρὶς νὰ προβάλουν ἀντίσταση.)

Σύμφωνα με τον Ηρόδοτο ο Μιλτιάδης αποφάσισε να επιτεθεί τη μέρα κατά την οποία θα ήταν στρατηγός ο ίδιος. Πέρσες και Έλληνες για 5 μέρες τηρούν στάση αναμονής δίχως να επιτίθεται ο ένας στον άλλον.

[6.110.1] ταῦτα λέγων ὁ Μιλτιάδης προσκτᾷται τὸν Καλλίμαχον· προσγενομένης δὲ τοῦ πολεμάρχου τῆς γνώμης ἐκεκύρωτο συμβάλλειν. μετὰ δὲ οἱ στρατηγοὶ τῶν ἡ γνώμη ἔφερε συμβάλλειν, ὡς ἐκάστου αὐτῶν ἐγένετο πρυτανήϊη τῆς ἡμέρης, Μιλτιάδῃ παρεδίδοσαν· ὁ δὲ δεκόμενος οὐτι κω συμβολὴν ἐποιέετο, πρὶν γε δὴ αὐτοῦ πρυτανήϊη ἐγένετο. (Μ' αυτά τα λόγια ο Μιλτιάδης προσεταιρίζεται τον Καλλίμαχο· και με την προσθήκη της γνώμης του πολεμάρχου πάρθηκε η τελική απόφαση, να δώσουν μάχη. Κατόπιν, οι στρατηγοί που είχαν ταχθεί με τη γνώμη να δώσουν μάχη, όταν με τη σειρά του ο καθένας αποχτούσε το γενικό πρόσταγμα για μια μέρα, το παραχωρούσε στον Μιλτιάδη· κι αυτός το δεχόταν, δεν έλεγε όμως να δώσει μάχη παρά μόνο όταν έφτασε η μέρα που είχε με τη σειρά του το γενικό πρόσταγμα)

ὁ δὲ δεκόμενος οὐτι κω συμβολὴν ἐποιέετο, πρὶν γε δὴ αὐτοῦ πρυτανήϊη ἐγένετο: σύγχρονη έρευνα → η μάχη λαμβάνει χώρα στις 12 Σεπτεμβρίου του 490 π.Χ με βάση το Ιουλιανό Ημερολόγιο (Philipp August Böckh)

Τα στρατεύματα

Έλληνες

- Ηρόδοτος → δεν παραθέτει πληροφορίες σχετικά με τον αριθμό των ελληνικών στρατευμάτων
- Κορνήλιος Νέπως, Πλούταρχος, Πausanias → 9.000 Αθηναίοι, 1.000 Πλαταιείς
- **Σύγχρονη έρευνα** → συμφωνεί ως προς τους αριθμούς.

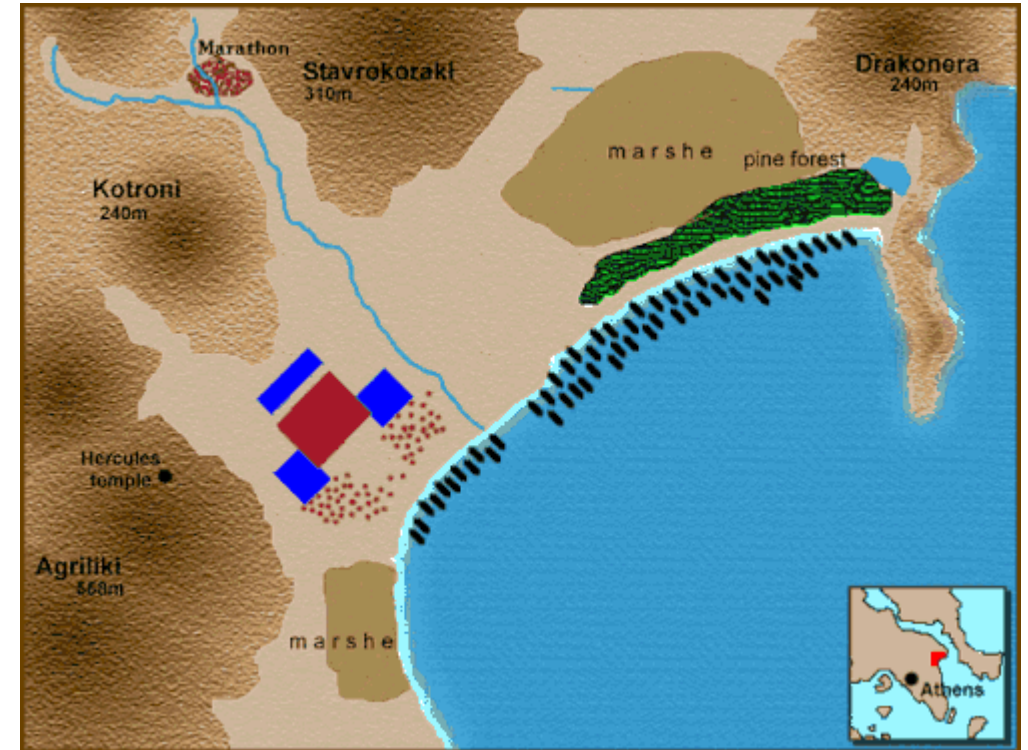
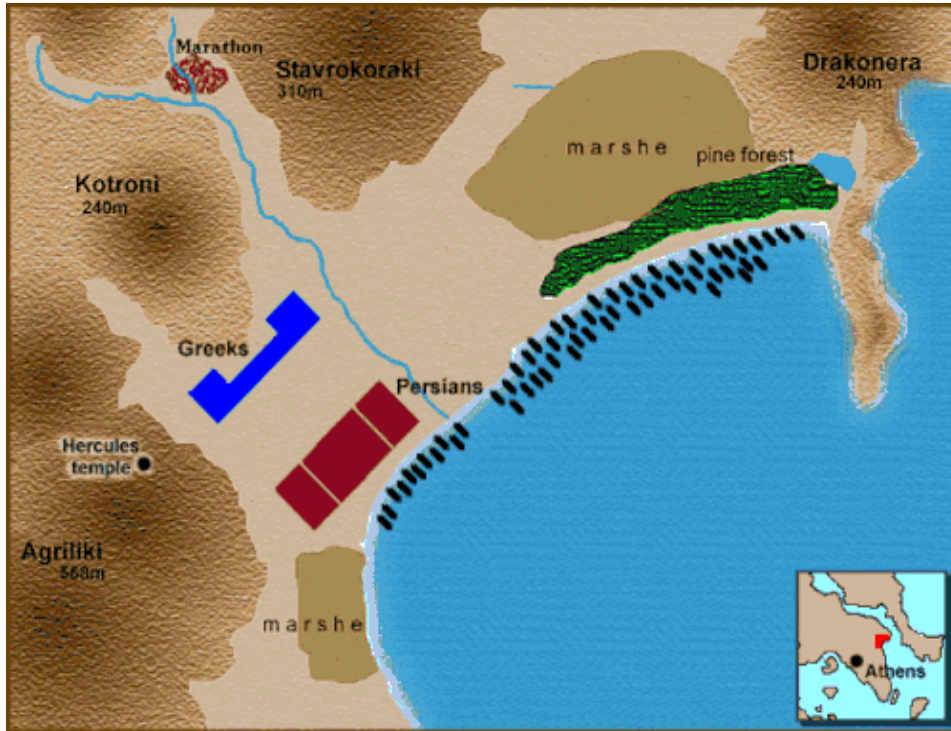
Πέρσες

- Σιμωνίδης ο Κείος → 200.000
- Κορνήλιος Νέπως → 200.000 + 10.000 ιππείς (οι μισοί αναχώρησαν για το Σούνιο, οι άλλοι μισοί παρέμειναν)
- Πλούταρχος, Πausanias, Σούδα → 300.000
- **Σύγχρονη έρευνα** → 20.000 – 100.000 + 1.000 ιππείς.

Το πεδίο της μάχης

- Απόσταση που διένυσαν τρέχοντας οι Έλληνες κατά τον Ηρόδοτο ώστε να φτάσουν στους Πέρσες → 8 στάδια (περίπου 1.456 μέτρα) → αδύνατο λόγω βάρους οπλισμού.
- Σύγχρονη έρευνα: διένυσαν τρέχοντας μόλις 125 μέτρα → τόσο ήταν το βεληνεκές των Περσικών βελών, τα οποία βρέθηκαν στον τύμβο.

Στρατηγική Μιλτιάδη: αποδυνάμωση του κέντρου και ενίσχυση των άκρων της φάλαγγας.

Αρχαιολογική έρευνα - τύμβος του Μαραθώνα

Θουκυδίδης [2.34.5] τιθέασιν οὖν ἐς τὸ δημόσιον σῆμα, ὃ ἐστὶν ἐπὶ τοῦ καλλίστου προαστείου τῆς πόλεως, καὶ αἰεὶ ἐν αὐτῷ θάπτουσι τοὺς ἐκ τῶν πολέμων, πλήν γε τοὺς ἐν Μαραθῶνι· ἐκείνων δὲ διαπρεπῆ τὴν ἀρετὴν κρίναντες αὐτοῦ καὶ τὸν τάφον ἐποίησαν. (Αποθέτουν τους νεκρούς στο δημόσιο νεκροταφείο που βρίσκεται στο ωραιότερο προάστιο της πόλης. Εκεί θάβουν πάντα τους νεκρούς του πολέμου. Μόνη εξαίρεση έκαναν για όσους έπεσαν στον Μαραθώνα. Αυτούς, για την εξαιρετική τους ανδρεία, έκριναν πως έπρεπε να τους θάψουν στον τόπο της μάχης.)

Παυσανίας (2ος αι μ.Χ) → όπως ο Ηρόδοτος, ούτε ο ίδιος επιβεβαιώνει την ύπαρξη τύμβου στον Μαραθώνα, αλλά τάφου με ενεπίγραφες στήλες των ονομάτων των πεσόντων.

Τύμβος: ανασκαφικά δεδομένα → προέρχεται από συσσώρευση χώματος από διαφορετικές θέσεις. Περιέχει όστρακα που χρονολογούνται από την Πρωτοελλαδική εποχή (3.200 - 2.600)

Ηρώδης Αττικός (2ος αι μ.Χ) → σε τοίχο στην έπαυλή του στην Εύα των Κάτω Δολιανών Κυνουρίας βρέθηκε ενεπίγραφη στήλη με τα ονόματα των πεσόντων της Ερεχθίδος Φυλής

Θ. & Γ. Σπυρόπουλος → η στήλη μεταφέρθηκε πιθανότατα μαζί με άλλες από την περιοχή ταφής των πεσόντων στην έπαυλη του Ηρώδη από τον ίδιο!

Συμπερασματικά → ο τύμβος του Μαραθώνα δεν χρονολογείται στην εποχή της ομώνυμης μάχης. Κατασκευάστηκε από τον ίδιο τον Ηρώδη τον Αττικό. Υπήρχαν εννέα ακόμη ενεπίγραφες στήλες, μια για κάθε Αττική φυλή.

Β' Περσική εισβολή

ελληνικές πόλεις που παρέχουν στήριξη στον Ξέρξη.

Θεσσαλία

[7.131.1] οἱ δὲ δὴ κήρυκες οἱ ἀποπεμφθέντες ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ γῆς αἵτησιν ἀπίκατο οἱ μὲν κεινοί, οἱ δὲ φέροντες γῆν τε καὶ ὕδωρ. [7.132.1] τῶν δὲ δόντων ταῦτα ἐγένοντο οἶδε, Θεσσαλοί, Δόλοπες, Ἐνιῆνες, Περραιβοί, Λοκροί, Μάγνητες, Μηλιέες, Ἀχαιοὶ οἱ Φθιώται, καὶ Θηβαῖοι καὶ οἱ ἄλλοι Βοιωτοὶ πλὴν Θεσπιέων τε καὶ Πλαταιέων (*Και στο μεταξύ γύρισαν οι κήρυκες που είχε στείλει στην Ελλάδα για να ζητήσουν γην και ύδωρ, άλλοι με άδεια χέρια κι άλλοι φέρνοντας γην και ύδωρ. [7.132.1] Νά ο κατάλογος εκείνων που τα έδωσαν: Θεσσαλοί, Δόλοπες, Ενιάνες, Περραιβοί, Λοκροί, Μάγνητες, Μαλιείς, Αχαιοί της Φθιώτιδας, Θηβαίοι και οι υπόλοιποι Βοιωτοί, εκτός απ' τους Θεσπιείς και τους Πλαταιείς.)*

[...] [7.6.2] τοῦτο μὲν ἀπὸ τῆς Θεσσαλίας παρὰ τῶν Ἀλευαδέων ἀπιγμένοι ἄγγελοι ἐπεκαλέοντο βασιλέα πᾶσαν προθυμίην παρεχόμενοι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα (οἱ δὲ Ἀλευάδαι οὗτοι ἦσαν Θεσσαλίας βασιλεῖς (*Πρώτα πρώτα έφτασαν αγγελιοφόροι των Αλευάδων από τη Θεσσαλία και καλούσαν το βασιλιά να βαδίσει εναντίον της Ελλάδας· απ' τη μεριά τους, έλεγαν, ολόψυχα θα ταχθούν στο πλευρό του (κι οι Αλευάδες ήταν βασιλιάδες της Θεσσαλίας)*

Ἄργος

7.152.3] οὕτω [δὴ] οὐδ' Ἀργείοισι αἴσχιστα πεποίηται. ἐγὼ δὲ ὀφείλω λέγειν τὰ λεγόμενα, πείθεσθαι γε μὲν οὐ παντάπασιν ὀφείλω, καὶ μοι τοῦτο τὸ ἔπος ἐχέτω ἐς πάντα τὸν λόγον· ἐπεὶ καὶ ταῦτα λέγεται, ὥς ἄρα Ἀργεῖοι ἦσαν οἱ ἐπικαλεσάμενοι τὸν Πέρσην ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐπειδὴ σφι πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους κακῶς ἡ αἰχμὴ ἐστήκεε, πᾶν δὲ βουλόμενοι σφίσι εἶναι πρὸ τῆς παρεούσης λύπης

(Με αυτό το σκεπτικό κι η συμπεριφορά των Αργείων δεν ήταν η χειρότερη που μπορούσε να γίνει. Από τη μεριά μου, έχω υποχρέωση να λέω τα λεγόμενα, δεν έχω όμως υποχρέωση να τα πιστεύω πέρα για πέρα, κι αυτή μου η διακήρυξη θα ισχύει σε όλα όσα εξιστορώ· για παράδειγμα, άκουσα να λένε κι αυτό, πως τάχα οι Αργεῖοι ήταν εκείνοι που προσκάλεσαν τον Πέρση εναντίον της Ελλάδας, επειδή ο στρατός τους τσακίστηκε στον πόλεμο με τους Λακεδαιμονίους· προτιμούσαν λοιπόν οτιδήποτε άλλο μπορούσε να τους έρθει παρά τη συμφορά που τους βρήκε).

[7.152.3] οὕτω [δὴ] οὐδ' Ἀργείοισι αἴσχιστα πεποιήται. ἐγὼ δὲ ὀφείλω λέγειν τὰ λεγόμενα, πείθεσθαί γε μὲν οὐ παντάπασιν ὀφείλω, καί μοι τοῦτο τὸ ἔπος ἔχέτω ἐς πάντα τὸν λόγον· ἐπεὶ καὶ ταῦτα λέγεται, ὡς ἄρα Ἀργεῖοι ἦσαν οἱ ἐπικαλεσάμενοι τὸν Πέρσην ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐπειδὴ σφι πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους κακῶς ἡ αἰχμὴ ἐστήκεε, πᾶν δὴ βουλόμενοι σφίσι εἶναι πρὸ τῆς παρεούσης λύπης

μτφ. Με αυτό το σκεπτικό κι η συμπεριφορά των Αργείων δεν ήταν η χειρότερη που μπορούσε να γίνει. Από τη μεριά μου, έχω υποχρέωση να λέω τα λεγόμενα, δεν έχω όμως υποχρέωση να τα πιστεύω πέρα για πέρα, κι αυτή μου η διακήρυξη θα ισχύει σε όλα όσα εξιστορώ· για παράδειγμα, άκουσα να λένε κι αυτό, πως τάχα οι Αργεῖοι ήταν εκείνοι που προσκάλεσαν τον Πέρση εναντίον της Ελλάδας, επειδή ο στρατός τους τσακίστηκε στον πόλεμο με τους Λακεδαιμονίους· προτιμούσαν λοιπόν οτιδήποτε άλλο μπορούσε να τους έρθει παρά τη συμφορά που τους βρήκε.

Ἐπεὶ δ' Ἀργείους ἅπαντες ἴσασιν οὐκ ἀπειπαμένους τοῖς Ἕλλησι τὴν συμμαχίαν, ἡγεῖσθαι δὲ κατὰ τὸ ἥμισυ πάσης τῆς συμμαχίας ἀξιώσαντας, (863c) ὡς ἂν μὴ Λακεδαιμονίοις ἐχθίστοις καὶ πολεμιωτάτοις οὔσι ποιοῦντες αἰεὶ τὸ προστασσόμενον ἔπωνται, καὶ τοῦτ' ἄλλως οὐκ ἦν, αἰτίαν κακοηθεστάτην ὑποβάλλεται, γράφων,

« Ἐπεὶ δέ σφεας παραλαμβάνειν τοὺς Ἕλληνας, οὕτω δὴ ἐπισταμένους, ὅτι οὐ μεταδώσουσι τῆς ἀρχῆς Λακεδαιμόνιοι, μεταιτέειν, ἵνα ἐπὶ προφάσεως ἡσυχίαν ἄγωσι. »

Τούτων δ' ὕστερον ἀναμνησαί φησιν Ἀρταξέρξην ἀναβάντας εἰς Σοῦσα πρέσβεις Ἀργείων, κάκεῖνον εἰπεῖν ὡς

« Οὐδεμίαν νομίζοι πόλιν Ἀργεος φιλιωτέρην »·

Μτφ. «Επειδὴ ὅλοι οι Αργεῖοι γνωρίζουν ὅτι δεν ἔσπασαν τὴ συμμαχία τους με τους Ἕλληνες, ἀλλὰ ἐπιθυμοῦσαν νὰ ἡγηθοῦν τῆς μισῆς συμμαχίας, ὥστε νὰ μην ἀκολουθοῦν πάντα τις ἐντολές των Λακεδαιμονίων, που ἦταν οἱ πιο ἐχθρικοὶ καὶ πολεμόχαροι, καὶ αὐτὸ δεν ἦταν δυνατόν με ἄλλο τρόπο, τους ἀποδίδεται ἡ πιο κακοήθης κατηγορία, γράφοντας: « Επειδὴ θέλουν νὰ παραλάβουν τους Ἕλληνες, γνωρίζοντας ὅτι οἱ Λακεδαιμόνιοι δεν θα παραχωρήσουν τὴν ἐξουσία, γιὰ νὰ μεταβάλουν τὴ δικαιολογία σὲ ἡσυχία.»

Μετά ἀπὸ αὐτά, ἀναφέρει ὅτι οἱ Αργεῖοι ἔστειλαν πρέσβεις στὸν Ἀρταξέρξη στὴ Σοῦσα, καὶ ἐκεῖνος τους εἶπε ὅτι «καμία πόλη δεν θεωρεῖται πιο φιλική ἀπὸ τὴν Ἄργος»

Πλούταρχος για Ηρόδοτο (περί Ηροδότου κακοήθειας)

εἴθ' ὑπειπών, ὥσπερ εἶωθε, καὶ ἀναδυόμενος οὐκ εἰδέναι φησὶ περὶ τούτων ἀτρεκέως, εἰδέναι δ' ὅτι πᾶσιν ἀνθρώποις ἐστὶν (863d) ἐγκλήματα,

« Καὶ οὐκ Ἀργείοισιν αἷσχιστα πεποιήται. Ἐγὼ δὲ λέγειν ὀφείλω τὰ λεγόμενα, πείθεσθαι γε μὴν οὐ παντάπασιν ὀφείλω, καὶ μοι τὸ ἔπος τοῦτο ἐχέτω ἐς πάντα τὸν λόγον. Ἐπεὶ καὶ ταῦτα λέγεται, ὥς ἄρα Ἀργεῖοι ἦσαν οἱ ἐπικαλεσάμενοι τὸν Πέρσῃ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐπειδὴ σφιν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους κακῶς ἡ αἰχμὴ ἐστήκεε, πᾶν δὴ βουλόμενοι σφίσι εἶναι πρὸ τῆς παρούσης λύπης. »

Ἄρ' οὖν οὐχ, ὅπερ αὐτὸς τὸν Αἰθίοπα φησὶ πρὸς (863e) τὰ μύρα καὶ τὴν πορφύραν εἰπεῖν, ὥς δολερὰ μὲν τὰ χρίματα **δολερὰ** δὲ τὰ εἴματα τῶν Περσέων ἐστί, τοῦτ' ἂν τις εἴποι πρὸς αὐτόν, ὥς δολερὰ μὲν τὰ ῥήματα δολερὰ δὲ τὰ σχήματα τῶν Ἡροδότου λόγων,

Ἐλικτὰ κούδεν ὑγιὲς ἀλλὰ πᾶν περίξ,

ὥσπερ οἱ ζωγράφοι τὰ λαμπρὰ τῇ σκιᾷ τρανότερα ποιοῦσιν, οὕτω ταῖς ἀρνήσεσι τὰς διαβολὰς ἐπιτείνοντος αὐτοῦ καὶ τὰς ὑπονοίας ταῖς ἀμφιβολίαις βαθυτέρας ποιοῦντος; Ἀργεῖοι δ' ὅτι μὲν οὐ συναράμενοι τοῖς Ἕλλησιν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἡγεμονίαν (863f) καὶ τῆς ἀρετῆς Λακεδαιμονίοις ἐκστάντες, κατήσχυναν τὸν Ἡρακλέα καὶ τὴν εὐγένειαν, οὐκ ἔστιν ἀντεπιεῖν

Μτφ. Στη συνέχεια, λέει, όπως συνήθως, και ανεβαίνοντας, φαίνεται να μην γνωρίζει ακριβῶς για αυτά τα θέματα, αλλά ξέρει ότι για όλους τους ανθρώπους υπάρχουν κατηγορίες, «και δεν έχουν κάνει τα χειρότερα οι Αργεῖοι. Εγὼ ὅμως πρέπει να λέω ὅσα λέγονται, αν και δεν πρέπει να πιστεύω σε ὅλα, και αυτό το λόγο ας τον κρατήσουμε για ὅλη τη συζήτηση. Επειδὴ λέγεται ἐπίσης ὅτι οι Αργεῖοι ἦταν αυτοὶ που κάλεσαν τους Πέρσες στην Ελλάδα, επειδὴ εἶχαν κακὴ σχέση με τους Λακεδαιμονίους, και ἤθελαν να εἶναι μπροστὰ ἀπὸ την τρέχουσα λύπη.»

Ἄρα, ὅπως λέει ο ἴδιος ο Αἰθίοπας για τα μύρα και την πορφύρα, ὅτι τα αρώματα εἶναι δολερά και τα ρούχα των Περσῶν εἶναι δολερά, ἔτσι κάποιος θα μπορούσε να πει για αὐτόν, ὅτι τα λόγια του εἶναι δολερά και τα σχήματα των λόγων του Ηροδότου εἶναι ελικοειδὴ και τίποτα υγιές, ἀλλὰ ὅλα γύρω.»

Ὅπως οι ζωγράφοι κάνουν τα λαμπρά πιο φωτεινά με τη σκιά, ἔτσι και αὐτὸς ἐντείνει τις κατηγορίες με τις ἀρνήσεις και κάνει τις υποψίες πιο βαθιές με τις ἀμφιβολίες του; Οι Αργεῖοι, επειδὴ δεν συμμαχῆσαν με τους Ἕλληνες, ἀλλὰ ἐξαιτίας της ἡγεμονίας και της ἀρετῆς των Λακεδαιμονίων, ντρόπιασαν τον Ηρακλή και την ευγένεια, δεν εἶναι δυνατόν να ἀντεπιτεθούν.»

Πλούταρχος για τον Ηρόδοτο

1) Πλούταρχος → χρησιμοποιεί τον όρο « δολερά » για να χαρακτηρίσει τα λόγια και τα σχήματα λόγου του Ηροδότου. Τη λέξη « δολερά » χρησιμοποιεί ο ίδιος ο Ηρόδοτος στο Γ βιβλίο όταν αναφέρεται στους Πέρσες κατασκόπους που επισκέπτονται τον βασιλιά των Αιθιοπών (ταῦτα δὲ εἶπας καὶ ἀνεῖς τὸ τόξον παρέδωκε τοῖσι ἥκουσι. λαβὼν δὲ τὸ εἶμα τὸ πορφύρεον εἰρώτα ὃ τι εἶη καὶ ὅκως πεποιημένον. εἰπόντων δὲ τῶν ἰχθυοφάγων τὴν ἀληθείην περὶ τῆς πορφύρης καὶ τῆς βαφῆς, δολερούς μὲν τοὺς ἀνθρώπους ἔφη εἶναι, δολερά δὲ αὐτῶν τὰ εἴματα = Αυτά είπε ο βασιλιάς, ξετέντωσε το τόξο και το έδωσε στους επισκέπτες. Ύστερα πήρε την πορφύρα και τους ρώτησε τί πράγμα είναι αυτό και πώς είναι φτιαγμένο. Και όταν οι Ιχθυοφάγοι τού είπαν την αλήθεια για την πορφύρα και για τη βαφή, αυτός είπε ότι δολεροί είναι οι άνθρωποι, δολερά και τα ρούχα τους.)

Πλούταρχος → Ο Ηρόδοτος σκόπιμα επικαλύπτει την ψευδή ιστορική διήγησή του με τους σχήματα λόγου ώστε να την κάνει ευχάριστη στον αναγνώστη καθιστώντας τον κοινωνό αυτής.

2) Πλούταρχος → Ἐλικτὰ κούδεν ὑγιὲς ἀλλὰ πᾶν πέριξ: ἔλικτὰ κούδεν ὑγιὲς, ἀλλὰ πᾶν πέριξ φρονοῦντες, ἀδίκως εὐτυχεῖτ' ἂν' Ἑλλάδα (Eur. Ανδρ. 448) → μτφ. που ο νους σας είναι πώς θα τυλίξετε τον άλλον με τεχνάσματα, πόσο άδίκά ευτυχείτε στην Ελλάδα.

Ο Πλούταρχος τονίζει τη διγλωσσία και την αδυναμία του Ηροδότου να παραθέσει μια σαφή θέση γύρω από ένα ζήτημα, δημιουργώντας έτσι σύγχυση στον αναγνώστη και ανασφάλεια σχετικά με την ιστορική διήγησή του.

3) Πλούταρχος → ὥσπερ οἱ ζωγράφοι τὰ λαμπρὰ τῇ σκιᾷ τρανότερα ποιοῦσιν, οὕτω ταῖς ἀρνήσεσι τὰς διαβολὰς ἐπιτείνοντος αὐτοῦ καὶ τὰς ὑπονοίας ταῖς ἀμφιβολίαις βαθυτέρας ποιοῦντος → όπως ένας ζωγράφος τονίζει μέσω της αντίθεσης της σκιάς τα ζωντανά χρώματα ενός έργου, έτσι και ο Ηρόδοτος τονίζοντας πως δεν ασπάζεται τα όσα λέγονται, κατευθύνει με συγκεκριμένο τρόπο τον αναγνώστη να σκεφτεί πως αυτό που αναφέρει ίσως να ενέχει μια δόση αλήθειας, διεγείροντας την καχυποψία του.